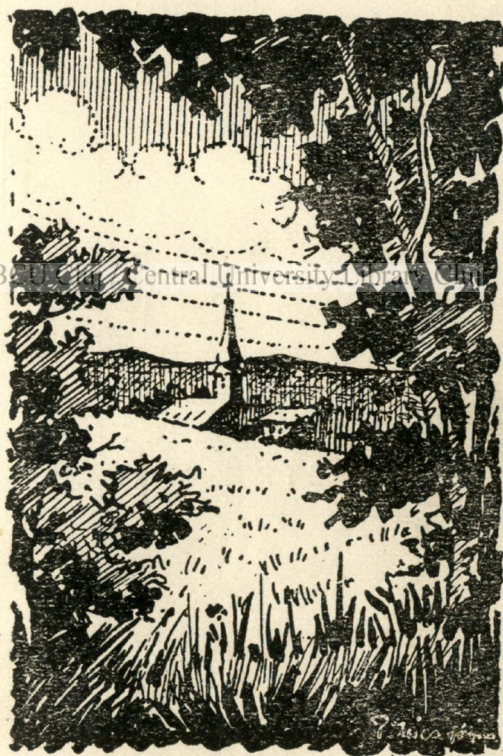

LVCEAFĂRVL

1
1960

Toaca

Celeste glasuri de duioase întristări plutesc în văzduh purtând pe unduire tremurânde innăbușitele tânguiri îngerești, parcă desprinse din lemnul patimilor și al mântuirii. Simfonia misterului divin își armonizează prin bătăi de toacă preludiul sublimelor jertfe mesianice. Se aud pretutindeni ciocănituri de ritmică sonoritate, innălțându-se din adâncurile veacurilor în chip de tainice evocări ale pironirii pe cruce. Plângerile xilofonice ale răstignirii vibrează cu intermitente accente peste învelișul atmosferic ce se așterne nebulos deasupra satelor. Ne cheamă toaca să ne închinăm cu pioasă evlavie în fața crucii de pe Golgota.

Pe lemnul acestei cruci s'au dat primele ciocănituri de toacă ce cădeau zărobitor peste piroanele răstignirii ținute de călăii inconștiențelor răzbunări, sortiți prin porunca profeților să desăvârșească orânduirile dumnezeiești.

Toaca și-a făcut drum de tradiție prin grosimea vremii ca un simbol al lemnului sfânt, având rosturi de chemare la rugăciuni. Timidele bătăi în ușile celor dintâi creștini invitați prin ciocănituri convenționale să coboară în toiul nopții la slujbele din catacombe au dat naștere diverselor forme de toacă, răspândite și adoptate mai târziu de grupările religioase. Aceeași impresionantă și mistică metodă de a chema călugării la rugăciunile nocturne prin bătăi în ușă s'a păstrat dealungul veacurilor și în viața mănăstirilor. Din această primitivă întrebuintare s'a generalizat cu timpul sistemul de toacă folosit pentru adunarea credincioșilor la biserică.

Undeva, într'o pădure care servea de adăpost începuturilor de mărturisiri și manifestări creștinești, Domnul de Sus a muzicalizat într'o gamă de melodioase vuiete crengile despicate și sonorizate sub puterea vânturilor. Prin acompaniamentul armonios al naturii ceriul a luat parte la trăirea sufletească a pământului. Oamenii au înțeles revelația divină și sunetul de lemn a fost pentru ei glas de cheruvimi. Lumea îngerească prin toaca bătută de credincioși e prezentă la plângerile noastre din săptămâna patimilor și e alături de noi când toaca își împrășteie chemările sale la rugăciuni.

Introducerea clopotelor n'a putut să o scoată din uzul creștinesc, mai ales al Românilor, cari sub impulsul spiritului lor tradițional au con-

servat toaca printre cele mai sacre datini ale ortodoxiei. In clopotnițele noastre lemnul și metalul se completează reciproc în sunete de chemare sau de preamărire, dând am ploare sonoră ritmului de ciocănituri.

Toaca își are o specifică și generală întrebuințare mai ales în satele bănațene unde ea înlocuește clopotele bisericilor în timpul celor trei zile ale procesului și săvârșirii lui Hristos. Dela vecernia din Joia mare până la utrenia învierii nu mai bat limbile metalice, fiindcă prin tonul lor strident ar da o notă discordantă evocărilor jalnice. In clipele acestea nu se aud decât tânguirile lemnului, difuzate prin toaca din turnul sau din curtea bisericii. Atmosfera sumbră ce învăluie satul se umple de refrenurile ciocăniturilor cari radiază din toate casele ca niște ecouri, orchestrându-se plângător prin ușoarele adieri primăveratice. Sunt bătăiile de toacă ale copiilor, cari, după o veche tradiție bănațeană, își au lemnul lor de Paști atârnat de grinzile porții sau de crengile copacilor din grădină. Toți credincioșii satului bat toaca, fie acasă, ca să ia parte prin grăirea lemnului sfânt la marea patimă a calvarului mesianic.

Satul zace în tăcerea doliului creștinesc. Clopotele au amuțit, iar credincioșii își poartă pașii smeriți spre mormântul Domnului ca să în-genunchieze înaintea acestui simbol al jertfirii de sine pentru mântuirea omenească. Mireasmă de flori și fum de tămâie parfumează acest loc de închinare atât de copleșitor în evocări. Nu se aud decât glasuri duioase de preoți infripându-se în acompaniamentul tonurilor de surdină ale bătăilor de toacă. Trei zile numai lemnul sfânt, cu rezonanța lui sufocantă, poate întrerupe liniștea impresionantă și mistică a divinelor sacrificii. In Dumineca învierii însă, în clipa când împăratul măririi se înalță spre Tatăl ceresc, toaca își cântă ultimele silabe înecându-se în troparele metalice ale clopotelor, cari anunță lumii zorile unei vieți noi.

AUREL COSMA

Chemare

Iubito, tu n'ai văzut, pe Semenice, niciodată,
Cum își plimbă nozii tristețea lor de fum și de vală...
Să vezi brazil ce frumos își picură liniștea, seara,
De pară-și picură 'n biserici lumânările, ceara.

Când pe crengile cerului înflor fosforescente stele,
Semenicu-și ridică tăcerea — smirnă — până sus la ele...
Hai, iubito, să vezi cum noaptea-și flutură trenele peste stână,
Când dorm ciobanii cu tăcerea și luna pe mână...

ION I. MIOC

Noaptea Învierii...

de Dorel Dragulescu

Era târziu...

Maurii metalici din Turnul Orologiului, au bătut de mult miezul nopții. O vraje de basm amorfise toată firea.

Pe Dinu Vinea, rătăcitorul prin lume, Noaptea Învierii l-a găsit în casa Dogelui Dandolo (hotel Danieli) din Venezia.

Rătăcea prin lume, în căutarea iubirii adevărate, plăsmuită după concepția ideală a sufletului său prea sensibil.

Era târziu, însă nu putea dormi; cu capul rezimat de pervazul ferestrii, asculta visător frământarea mării.

De după nori apăru luna, luminând o clipă orașul, ca să dispară din nou în besnă. Atunci zări sub umbra clopotniței de la San-Giorgio ce se prelungea pe ape, legănându-se, flota, care ancorase de câteva zile în Bazinul San-Marco.

De pe puntea vasului amiral, se auzia... muzică de dans. Jazzul împrăștia acorduri țipătoare în pacea nopții, în timp ce perechile dansau.

Dinu Vinea ieși purtat de vecinicul său dor neînțeles. Cu mișcări grăbite coborî, îndreptându-se spre debarcader, urmat de privirile nedumerite ale portarului:

— Nino!...

— Sunt aici, stăpâne.

Din întunerecul sdrențuit de lumina felinarelor depe dig, se desprinsese atunci o gondolă, îndreptându-se spre el.

— Du-mă în larg.

— Acuma!?!...

— Da, Nino.

Și gondola, neagră ca un fund de cosciug, dispăru în besna nopții, fără de țintă, însoțită doar de fâșeitul lopeților.

La mal, undele se isbeau, succedându-se din infinit.

Un orologiu bătea ora două din noapte. Imediat, apoi, o sirenă anunță plecarea oaspeților depe vasul-amiral al flotei străine. Balul sfârșise.

Nino fredona încet o cântonetă venețiană.

Dinu, pierdut în gândurile lui, nu-l auzia pe gondolier — de care s'a legat ca de un frate, dela sosirea lui acolo. Și acesta îi era credincios ca un câine, expunându-se la toate extravagantele lui, ne cântînd niciodată. Acum își începuse cântecul, ca să-l trezească din vise.

Dinu însă, cu gândul era acum departe. Acasă... în satul unde, la ora aceea toți creștinii cu luminițe aprinse 'n mâini, ocoliau biseriçuța satului, cântînd rugăciunile Invierii.

Se vedea pierdut printre ei, la spatele preotului, care bătînd cu pumnul în ușa bisericii, glăsuia după ritul ortodox:

— Deschideți voi boieri mari porțile raiului, să intre Impăratul Mărireii!...

— Cine-i acela Impăratul Mărireii?...

— Este Isus Mîntuitorul.

Atunci se auziau căzînd zăvoarele înlăuntru bisericii, iar ușile se deschideau în lături.

— Hristos a înviat, măriți-L!...

— „Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte, călîcînd și celor din morminte viață dăruindu-le“, auzia el acum cântecul corului din satul lui, ca un imn de triumf, de învingere a morții. Și minunea se înfăptuia și acum, ca 'n decursul vremurilor, în sufletele credincioșilor. Ii petrecea cu ochii gândului cum se întorceau la vetrele lor, dela slujba invierii, cu sufletele mai ușurate, mai buni.

Dinu Vinea trăia cu sufletul în satul lui, în mijlocul alor săi, pe cari îi avea atît de dragi.

Fu deșteptat din vis, de un țipet disperat. Ridicîndu-și privirile, prin fața lui trecea o înmormîntare. Gondole mari negre, iluminate de făclii, alunecau sinistru pe ape, spre cimitir.

Dinu Vinea avu onoare de încrucișarea cu moartea în Noaptea Invierii.

Țipetul se repta mai prelung, mai disperat, în pacea nopții. Cineva se îneca.

Atunci Vinea dădu ordin lui Nino să vâslească într'acolo.

Din valuri au pescuit o fată sfârșită de puteri, care era pe punctul de-a se cufunda pentru ultima oră.

Acum ea zăcea leșinată. Dinu Vinea o privia năuc la lămpașul gondolei. In fața lui, în nesimțire, într'o haină cernită, zăcea o copilă blondă. Finețea peliței ei străvezi

lăsa să se întrevadă la tâmpile vinișoare fine albastre, în cari Dinu simțea viața. O luă în brațe, strângând-o la pieptul lui, să-i dea căldura inimei lui, să-i dea suflul vieții. Și-apoi isbucni plin de fericire:

— Te cunosc, ești tu... Pe tine te-am căutat rătăcind prin lume... Nu, nu vei muri, căci te-am smuls morții... tu trebuie să trăești pentru dragostea mea... Tu ești a mea. Noaptea Invierii mi te-a trimis...

Și legănând-o duios, îi cânta, cântecul de laudă, cântecul Invierii, ca pe un cântec de leagăn, de bucurie că puterea Invierii înfrânse moartea și i-a dat-o vie.

Atunci o simți mișcându-se în brațele sale. Nerăbdător aștepta să deschidă ochii. Iar minunea se înfăptui. Doi ochi albaștrii îl priviau triști, din ce în ce mai insistent. Intr'un târziu o auzi întrebându-l:

— Cine ești tu, care m'ai smuls din ghiarele morții?...

— Eu sunt visătorul care te caut dintotdeauna...

Ea făcându-și loc, se ghemui, atunci, așezându-și capul și mai aproape de inima lui, continuând:

— Sunt singură pe lume. Pe bunica o duceam în noaptea aceasta la cimitir, când deodată m'am trezit aruncată 'n valuri. O barcă cu motor a isbit în gondola în care eram eu, apoi se pierdu în noapte... Dar, mai bine muriam. Căci cine se va mai îngriji de mine?

Și plânsul i se scurgea pe față liniștit, ca scuturarea unui mărgăritar...

Dinu Vineva o apropie și mai mult de inima lui, apoi o întrebă blând:

— Cum te cheamă?

— Natașa...

— Natașa? — și Dinu Vineva se posomorî. Flota ancorată în Bazinul San-Marco, era a Sovietelor.

— Natașa! — Ce-au fost părinții tăi?

— Tata, pe care eu nu l-am cunoscut niciodată, a fost ofițer la curtea Țarului. Dar a murit în revoluție. Mama și bunica au reușit să fugă din Rusia și s'au așezat aici.

Mama, a murit născându-mă... Am trăit cu bunica. Casa noastră era azilul tuturor Rușilor fără de țară. Dar acum, — și Natașa se opri privind-l pe Dinu care părea că n'o mai ascultă.

— Nu... continuă Natașa... Mă gândeam la tine, mă gândeam că întâmplarea ta n'a fost accident, ci un atentat și poate nici bunica ta n'a murit de moarte naturală.

— De ce crezi?

Dinu voia să spună ceva, însă amuți. Privirile îi fură atrase spre Bazinul San-Marco, de unde se auzi țipet strident de sirenenă și văzu cum se aprindeau una câte una luminile pe vasele flotei cari manevrau de plecare.

— Vezi, Natașa?!...

— Ce?...

— E flota Sovietelor; de ce-o fi plecând așa grăbită?

Natașa numai acum îi înțelege bănuiala și se alipi și mai strâns de el, ca de un protector.

Abia avu timp gondolierul să se ferească din calea lor și vaporul amiral și trecu pe lângă ei, spre largul Adriaticii.

Poate în sufletul lui, comandantul era mulțumit că își împlinise o misiune.

Din besna nopții însă îi urmării un glas. Natașa ridicându-se în picioare îi blăstămă: „Oamenii fără de Dumnezeu, fiți blăstămați... Invierea Domnului și credința mea ortodoxă, m'au salvat“...

Apoi gondola se pierdu în noapte.

DOREL DRAGUESCU

Renunțare

Nu vreau pe frunte-mi zările să se topească,
nici înflorirea nouă'n mine să oprească,
laptele primăverii nu vreau să-l sug
când lumnia se destramă din belșug.

Nu-mi trebuie luceferi grei de vis
nici florile prea albe de cais,
nu vreau sărmările de lună plină
să-mi ude sufletul ca pe-o grădină.

Din primăvara tuturor nu vreau nimic,
decât o picătură de venin:
mai dați-mi, prieteni, un pahar de vin!

DORIAN GROZDAN

Valeriu Branișce a fost răpus de o boală contractată în închisoare

de **Dr. Emil Pocrean**

În preajma războiului mondial, guvernul din fosta Ungarie ducea lupta de desnaționalizare a românilor pe două căi: prin persecutarea intelectualilor și prin pauperizarea păturei țărănești.

Ca urmare, manifestațiunile intelectualilor români deveniseră tot mai sporadice. Publiciștii s'au rărit. În aer plutea, din punct de vedere cultural, o atmosferă de inexistență. Cele câteva ziare apăreau cu pauze impuse de parchete. La „Jägerhorn“ din Buda-Pesta se întruneau discret cei câțiva parlamentari. Ziarele din fosta capitală publicau, din când în când, în două rânduri, câte-o declarație a lui Cicio-Pop sau Vaida. Iar în ce privește pauperizarea țăranilor, raportată la averile făcute de străini prin comerț și favoruri față de acest element de bază, efectele se resimt și azi.

Cum aminteam, numărul luptătorilor naționaliști români era în continuă descreștere. Un contrast izbitor: de-o parte masa țărănească covârșitoare, de altă parte intelectuali puțini și tăcuți.

În epoca aceasta de rezistență pasivă, și până la sfârșitul războiului mondial, unele centre aveau pioneri secreți. De exemplu în Bocșa-Montană activa un Simeon Jivoinovici, cassier la Banca „Bocșana“, umblând zi de zi, din casă în casă, să incurajeze pe cei îngrijorați de soarta neamului lor, distribuind cărți, reviste, ziare (Luceafărul, Românul, Drapelul lui Branișce, și Plugarul Român din Timișoara, despre care s'a scris prea puțin) — și îndemnând pe toată lumea să păstreze, cu mândrie credința strămoșească, ori-câte greutăți noi s'ar ivi.

Luptătorii naționaliști de atunci se pot împărți în două categorii: intransigenți și maleabili.

În fruntea grupului dintâi stăteau în Banat: Valeriu Branișce, Coriolan Brediceanu, Ștefan Petrovici și Gheorghe Dobrin.

În categoria a doua erau prietenii autorităților: amici cu prefectul, cu miniștrii și chiar cu cercurile dela Curtea Regală din Viena. Și ei buni români, puteau însă exopera favoruri pe seama lor, sau a altora. Închisoarea le era indulcită, nu odată voit înscenată, cu tratament suportabil. Se ungeau singuri de martiri, autorizați să vorbească în numele românilor, ca inofensivi. Prefectul îi saluta amical, iar ei intrau la dânsul, la orice oră, ca acasă, considerați ca oameni de salon.

Valeriu Branișce, fiind socotit intransigent în problemele cari interesau poporul român, „valah turbat“ după expresia ungurească, era un ostracizat și persecutat. Din acest motiv închisoarea lui a fost din cele mai aspre. Nu e de mirare că asemenea regim i-a sdruncinat sănătatea, cauzându-i sfârșitul vieții.

*

În anul 1926, la spitalul Filantropia din București (Clinica a II-a Med.) trecea pe culoare un om înalt, massiv, cu ochelari negri, și pas mic, apăsător. Era Dr.-ul Valeriu Branișce.

La interogatoriu, cu modestia-i cunoscută, n'a amintit nimic de timpul petrecut în beciurile întunecoase. După D-sa, suferința datează din preajma războiului mondial. Spunea că a avut multe neplăceri în viață. Acestea se resimt puțin. Nici după război n'a prea avut noroc. La alegerile de deputat a fost depășit de cei favorizați odinioară de unguri. Poporul, ademenit de promisiunile demagogilor, s'a lăsat înșelat pentru moment. Dar și urnele se măsluiau, la nevoie.

La examenul obiectiv s'a văzut cât de mult l-a zdrobit boala. Totuși, în privirea-i senină domnea calmul datoriei împlinite.

Din punct de vedere medical prezenta ceea ce se numește hipertensiune arterială mare, adică creșterea tensiunii arteriale care se poate măsura, la braț, cu aparate, special construite în acest scop.

Ce legătură există între regimul dur de închisoare și boala care l-a răpus pe Branișce?

Adevărat că hipertensiunea arterială esențială recunoaște la bază, în majoritatea cazurilor, ereditatea. După Vaquez (*Maladies du coeur* pag. 492 al. 5) „Il faut mettre au premier plan le rôle de l'hérédité“.

Sunt familii unde, ori ce s'ar face, ori care ar fi precauțiunile și regimul urmat, hipertensiunea apare la o anumită

vârstă, ca o fatalitate implacabilă. Totuși, rolul sistemului nervos poate figura, alături de ereditate, în multe cazuri, ca factor etiologic adjuvant. Emoții mari, enervări multiple, suferințe sufletești cumplite, pot deslănțui o creștere de tensiune arterială. După Kylin (citată din Hațieganu-Goia: *Tratat elementar de semiologie și patologie medicală* pag. 563 al. 6) teoria nervoasă recunoaște un deranj al mecanismului regulator în sistemul vazomotor central și periferic. „Incontestabil că în hipertensiunile așa numite esențiale, fără substrat anatomic fără leziuni renale, endocrine, sau cardiace, hiperexcitabilitatea și hiperreflectibilitatea aparatului nervos vaso-motor par a avea un rol important. (Idem) Naegeli din Zürich (*Differentialdiagnose in der inneren Medizin*, pag. 546) distige 8 forme de hipertensiuni arteriale. La punctul 7 insistă asupra hipertensiunii psihogene. Agitația, chiar și insomnia, provocă uneori această boală. El citează cazul unui tânăr, la care, după nopți nedormite, a măsurat 210 mlgr. tensiune sistolică, pentru ca, după odihnă, să înregistreze 120 mlgr. coloană de mercur, ca dovadă că surmenajul, cu starea toxică inerentă, a produs un dezechilibru în sistemul nervos vegetativ.

Din nefericire boala lui Braniște evolua grav. Scleroza care urmărește hipertensiunea, după expresia lui Huchard, ca umbra pe om, a atins arterele din jurul inimii, numite coroane, dând naștere unor crize de dureri precordiale cunoscute sub numele de angină de piept. În asemenea crize vieța se află, pentru câteva minute, în mare pericol. Inima, în circuit, își poate sista activitatea. Moartea poate surveni subit.

*

Nu sunt calificat să mă ocup de activitatea culturală și publicistică a marelui dispărut. Biografia lui vor comenta opera sa, încă în mare parte răslețită prin ziare cu competență. Dar ceea ce a însemnat el pentru neamul românesc, o știu toți aceia cari au trăit sub dominația străină.

Am socotit că, pe lângă meritele sale naționale, se cuvine să fac, ca fost medic tratant, o mențiune scurtă asupra faptului, incontestabil că și-a irosit sănătatea pentru eliberarea neamului său din robie. Jertfă mare și sublimă, pentru care descendenții îi datorează un dram de recunoștință.

EMIL POCREAN

Toaca, toaca, nelele...

Toaca, toaca, nelele,
pe toate munccelele
plouă aur stelele, —
dară nu mi-s stelele,
ei mi-s păsticelele,
să le pască mielele,
Joi - Joi - Joi - mărelele.

Toacă, toacă de mătasă,
viorele 'nfipte'n coastă;
toacă, toacă de bujor,
lângă luminiș de dor.

Bat pe pânze de răcoare
ciocănașe mici de soare;
sună'n firul de lumină
zumzet sprinten de albină;
ciripește pe potecă
sbor curat de rândunică,
toacă albă, toacă mică . . .

Cade'n urmă seara grea,
împletită'n viorea;
din amurgul roș, de vin,
crește'n zare rozmarin,
tot mal vinet, tot mai viu,
până când e foiomfiu . . .

Răspândește-al serii măr
busuioac și călăpăr;
ceru-i plin de mirodenii,
pentru El și pentru denii . . .

Toaca, toaca, nelele,
la altar vin fetele;
pe pereți a Lunii dar
serie flori de nenufar

și pe-obraji calzi de erlu
serie roz de jordolin,
depe-obraji de ghiocel
dezvelește lemnușel . . .

Ană, Ană, bănățană,
trup suav de sânziană,
gândule fără prihană,
ochișorii tăi cumiști,
când se'nechină la icoană,
ce dorese dela Părinți?

Ce vis țese, din lumină,
fruntea care se închină?
Cui i-l dai, pe cânt de strană,
sficiune scrisă 'n geană,
Ană dragă, bănățană?..

Măine, degete subțiri
au să 'nflcărească trandafiri;
au să pună pe ștergare
bulgării rotunzi de soare, —
ouă pentru sărbătoare, —
și colacii unși cu miere,
să-i împarți, la Inviere..

Ană, Ană, Iugojană,
dulcea visului meu hrană,
măine când, peste troiță,
Luna-l ca o iconiță,
să tragi lemnul la porțiță,
ca să pun pe buza mea
gura mică, suspirea,
mâna roșă de vopsea...
Toaca, toaca, nelele,
Joi - Joi - Joi mărelele..

PAVEL P. BELU

Miru Hulă...

de **Mihai Godinova**

Nu cunoștea pădurea mai bine ca Miru nici unul. Cu picioarele goale alerga poienele, sfărâma în dinți alunele, își odihnea cărările în scorburi, visa Ilene, iar seara, când se ruga, căuta să ghicească, ca'ntr'un călindar, care-i steaua lui. Oamenii îi ziceau Hulă, — copiii îl alergau și nevestele îl blestămau, că le ieșea în cale.

— „Hulă!“... ochii lui mari și vânăți sfredelau zorile și amurgul de sub slavă,... căuta în ochii fetelor un chip pe care l-a pierdut.

Puțini l-au auzit vorbind și dacă nu l-ar fi văzut codrenii închinându-se, l-ar fi crezut nălucă; din pom în pom, noaptea prin moară, ziua prin izlazuri, Miru temea pe oricare de sălbatoca lui chemare în adâncul pădurii.

— „Hulă!“... niciodată nu l-au durut copiii.

— „Hulă, mai Hulă decât omul nu-i nici cucul când se ascunde în lună pădureață“.

— „Cât Be Miru j de hulă, ten acasă y cu Dumnezeu“... se mulțumea el.

Oamenii se temeau să rățăcească noaptea în munte de frica „fetelor“, cari vrăjesc pe oricine le pășește în hotare. Noaptea dorm spuiate 'n lună și se trezesc în joc sălbatoc la cea dintâi scânteie din soare.

Bătrânii povestesc din zilele când erau copii, de când le erau părinții juni, c'a fost atunci și s'a întâmplat să moară oamenii de furia „fetelor“, de furia „cailor“ și de blestemul „babelor“...

Cine le surprinde goale, are talisman împotriva lor și cine nimereste când jocul e sfârșit, nu scapă de furia lor. Și-s frumoase fetele — Ilene, Ilene... jocul lor — bătuta zorilor — vântul bate cu pumnii în tobele de piatră și Dimineața flueră în degete de salcă. Povestea fetelor, e o poveste ca toate celelalte; de când a fost omorât un june în poienele de sub vârf a trecut atâta vreme, ca să poată uita lumea și chiar să păcătuiască.

Intr'o noapte, după cea de-a doua suliță de lună nouă, Miru se trezi din somn odihnit. Vântul horea prin izlazuri și-l îndemna cu mirosul de alune în nări să urce spre poienile din

vârf, la alunii bătrâni. — Urca leneș, suflându-și în gene ca într'un ghioc. — Din capătul cu vârful spân, satele i se pă-rură — roată în jur — cimitire în sărbătoare... cu candelă a-prinse.

Alunele i se apropiau de sfârșit, când de după vârf se porni ca un fulger — scânteia dintâi. În clipa aceea, poiana începu să se lumineze sub o urzeală de ceață și Miru văzu printre flo-riile galbene o fată în joc.

— „Fată“...

Era cea dintâi fecioară văzută de om. Aruncă alunele, frământă pumnii cu miros de iarbă și se apropie încet, să nu sperie năluca.

Când îi simți trupul ca o tulpină de floare în brațe, Miru ghici în ochii-i sperioși patima pe care o căuta de atâta vreme în ochii văienelor.

A coborât cu ea cărările și a culcat-o în scorburi. Mâințele albe i se strânseseră vinovate pe sânii cruzi și ochii-i furau de sub gene frunzele in mugurite...

Când s'a întors Miru cu alune din deal, fata a fugit, a căutat-o prin toate poienile, prin toate diminețile și nu i-a dat de urmă.

Văienii îi aruncau pietre în cale și lumea îl blestema.

Umbla toată ziua fără să-și mai mângăie alunii.

— „Unde-i fata, codrule?“

— „Unde-i fata, omule?“

Aștepta ca un călugăr să-i vină fata, să i-o aducă pădurea, diminețile.

Intr'o zi, l-au găsit codrenii mort printre sânziene, sus, la alunii bătrâni.

N'a venit nici un popă să-i citească și nici fata n'a venit să-i arunce peste piept o mână de pământ.

Doar un cuc și-a spus numele, iar o creangă de alun s'a aplecat până la pământ.

În ramuri, atârna o sdreanță roșcată de soare.

Părea un ochi care a plâns...

MIHAI GODINOVA

V o l b u r ă

Pe ramurile resfirate 'n zorzi,
ca mătăcina 'n unduiri de ape,
cu 'ndemânate mlădieri de corzi,
se zbate frunza 'n nesfârșite clape.

Coboară-un plop în vânt — și-i aplecat:
mătanie 'nchinată în altare; —
iar drumul, par'că-avea s'a sculat
și-și răscolește pulberea 'n picioare.

Un zbor întunecat — și obosit
de nepătrunsu 'nvolburat al zării,
în vârfuri legănate — a poposit —
și-a ațipit în poala inserării.

C. MIU-LERCA

Mă duc telegarii

Mă duc telegarii dorului spre voi.
Mărită prințesă, rămasă 'n castel.
Mi-e platoșa luptei și zalele noui
Și coiful îți poartă profilul pe el.

Invinsă de roibii ce scapără sâng
Rămâne în urmă câmpia-așteptării.
Trec munții potrivnici și târg după târg
Și vrerea-mi ajunsă-i pe muchia zării.

Perdute-s puterile sorții cărunte;
Odgonul voinții să-l rupă mai vrea?
Răcoarea pădurii-i cunună pe frunte,
Ecolul din văi: E a mea, e a mea.

Acolo-i castelul dumbravă de vis,
Ești tu Semiramis, lăudat Elizen...
Și poarta comoriilor brațe-a deschis —
Iar, Doamne, drumețul ce vine sunt eu!

MIHAI NOVAC

EPIGRAME

Retractare

Lui G. At. autorul romanului,
„Adelina“ îi făcusem, la apariție,
următoarea epigramă:
Toți se miră care-i vina
De se vinde „Adelina“
Și toți uită o idee:
Ea se vinde... că'i femeie!

Ce-am afirmat, e-o calomnie...
Bietul autor, săracu!
Pe-Adelina 'mi pare mie,
N'o mai cumpără nici dracu!

Lui G. M. Z.

autorul romanului
„Cântecul destinelor“.

Când terminat-am de citit
Romanul ce ai tipărit,

Am exclamat, ca tot creștinul:
„Mă, dar crud mi-a fost destinul!“

Anișoarei Odeanu

autoarea volumului de poezii
„Fata lui Codru Impărat“.

Modestă, Fata de-Impărat,
(Făcut-a rău, făcut-a bine?)
Amar de tot s'a mâniat,
Că ai expus'o prin vitrine!

Lui Volbură Poiană Năsturaș

autorul volumului de poezii
„Grâu bun“.

Bocesc femeile la râu,
Tot răsfoind volumul „Grâu“...
Bocesc și 'ntr'una așa spun:
O fi el grâu, dar nu-i grâu bun!

M. AR. DAN

Fata, pe care o iubesc...

de Mircea Șerbănescu

— Pe fata, pe care o iubesc, aș vrea s'o sărut, întâia oară, pe pleoape. Pentrucă aș avea impresia că-i sărut însăși sufletul...

I-am spus în ziua, când soarele a poleit în aur totul, Citei. Ea m'a privit o clipă mirată. Apoi s'a uitat pe fereastră, parcă tristă. Poate și-a pus întrebarea: „oare pe cine iubește el?”

... Pe fata, pe care o iubesc, o chiamă Cita. Și are păr negru, bogat, împletit în două coșite, ce se odihnesc cuminte pe piept. Ochii sunt căprui, cu ciudate sclipiri verzi — și am siguranța, că în întunec devin forforescenți. Sprâncenele sunt negre — de un negru dens — îmbinate, la rădăcina nasului, ce-și conturează fin forma elegantă; iar genele sunt lungi, negre și mătăsoase, ca o mângâiere.

Fata, pe care o iubesc, este studentă și locuiește la un cămin, al cărui portar mă cunoaște sub numele de: „domnul, care zâmbește mereu și vine des”... Dar ea nu știe că o iubesc!...

Intr'un târziu Cita mi-a spus, cu glas molatec, ca o șoptă:

— Mi-e dor de primăvară. Să mă plimb singură — absolut singură — pe-o alee, străjuită de tei patriarhali, înfloriți, ce răspândesc în jur parfum amețitor, iar luna să-și tremure printre frunze borangicul razelor...

Vorbea cu pleoapele pe jumătate lăsate. Genele și sprâncenele negre, îmi făceau impresia unui văl de umbră, care-i acoperea lumina ochilor...

— Aș vrea, apoi să mă opresc pe-o bancă. Și să stau așa mult, mult; fără gânduri, fără vise...

Am privit-o cu dragoste nesfârșită:

— Cita, te'nțeleg perfect. Iar eu aș vrea să fiu o rază de lună, care să te sărute pe pleoape și să aibe impresia că te-a sărutat pe suflet...

Și Cita a înțeles, că pe ea o iubeam...

Inviere nouă

Pe cer român noi zori au răsărit
Intr'o utrenie abea 'ncepută
Și steaua neamului nu-i stea căzută
Și visul neamului nu-i vis sfârșit,

Țărăncile cu sprinteneli de ciută
Trăiesc în timp tradiție și mit,
Țăranii spre alt veac au plugărit,
Puternicii, vigoare necrezută,

Pentru acest imperiu ne e gândul
Și calea ne-am svârlit-o peste zări,
Destinul neamului valah cântându-l.

Suntem un tot bine 'nchegat de vveri!
— Pe Dumnezeu în inimă chemându-l,
Să ne rugăm. — Incepem noi cărări.

GRIGORE BUGARIN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Reverie

Cu degetele tale de zână diafană,
Tu mi-ai bătut la poartă, amintire,
Ca să-mi destrami în suflet vechea rană.

Și mi-ai adus în negura din casă,
Trecutul scris cu pulbere de stele
Pe trena-ți vapoasă de mătăasă.

Mi-ai așternut pe prag covor de vise
Și 'ncet m'ai îndemnat să merg cu tine,
Pe drumurile pân' acum închise.

Și din lumina viselor de eri
Au răsărit flori negre pe cărarea
'ngropată sub petale de dureri.

MIA MARIAN-JALEȘ

Adusul clopotelor

Nu se trezise încă, somnoroasă,
Privighetoarea din culcușul ei,
Când cei aleși porniseră de-acasă,
Cei opt flăcăi, voinici ca niște smei,
S'aducă clopotele cumpărate.

De fiecare clopot câte-un car:
Plecară patru care, înzestrate
Cu ramuri verzi de brad și de stejar.
Flăcăii toți în alb, și fiecare
Avea un biciu de cânepă 'mpletit;
Iar la tot carul patru cai trăgeau,
In poenete de biciu și chiuit.

Și când a fost trimișii să se 'ntoarcă
Voiși, cu clopotele ridicate,
Un călăreț sosi, fugind, de parcă
Pământ mânca, în sat ca să vestlască
Sosirea carelor domol purtate.

Prinzând de veste, satu 'ntreg ieși
Cu bucurie întru 'ntâmpinare,
Din toată inima să preamăriască
Adusul clopotelor azi în sat:
C'ășa din moși-strămoși a apucat.

Demult, demult, o mai măreață zi
Ca ziua cea de azi n'a pomenit
Să vadă răzășescul sat. Acum
Mai dornic, prins de-o rară 'nfigurare,
Așteaptă 'n fața satului, la drum;

Poporul freamătă, în așteptare,
Ca ramurile unui codru des
Când bate iute vântul pe 'nserare.
Din șoptirea gurii a purces
O 'ndreptățită svonică mirare.

Nu mult, — și iată colo pe colnic,
Răsare 'n alb voinic după voinic;
Vin carele, vin unul după altul.
Intâi un chiot lung se auzi,
Apoi un trăsnet se desteleni
De pușcă vestitoare până 'n sat,
Că tremura adâncul și înaltul.

Dar eum s'apropiau la pas, la pas,
Trimșișii, aducând cu ei arama
Credinții satului în Dumnezeu,
Poporul se simțea că n'are glas.
La clopote, tot ochiul lua seama,
Orbit de flacările arzătoare
Pe-arama lor căzută dela soare.

Și caii înfloriți trăgeau din greu.

Târziu, după sfințire le-au legat,
Cu funie, în turn le-au ridicat,
Ducându-le acolo pe fereastră.

Și 'ncredințându-le lui Dumnezeu,
Poporul credincios striga mereu:
— Adevărat, isbânda e a noastră!

De Paști

O ramură în pom a înflorit,
Așa de albă: parcă e ninsoare
Cernută coborând din infinit;
O'mbracă 'n aur razele de soare.

E ramura de spini ce-a 'necunat
Pe vârful morții fruntea lui Hristos,
Și 'n noaptea când Isus a înviat
La noi în pom a înflorit frumos.

VOLBURĂ POIANĂ NĂSTURĂȘ

Cântecul umbrei

Mărțișor

E o splendoare cum n'a mai fost,
Din Mărțișor să rup o floare-aș vrea
Și 'n molcom și în leneș gest,
S'o scutur peste umbra ta.

Apoi să trec tăcut, solemn,
Cu jebia de vis în cale,
Să-mi pară soarele cercel,
Și razele — pafdale.

Aproape

De tine, aproape de mâna ta,
De mătasa genelor, pufoasă,
De viforul luminilor din ochi,
De fruntea — pajiște umbroasă;
BCU Cluj / Central University Library Cluj
Aproape de răsuflatul tău cald,
De pacea vorbei ca o liră,
De odihnitorul pas ușor —
Versul meu se 'nchină și se miră.

Evocare

Te chem ca pe-o adiere 'n arșiți,
Ca pe-o lumină sau o alinare.
Aduci în păr miresme umede și reci,
Ești numai melodie și cântare.

Sub umbrarul tău m'adăpostesc.
Ești de tihnă plină;
Dacă nu te pot vedea, dacă ești departe,
Du-mă 'n amintire, ca într'o grădină.

PETRE PASCU

La trecutul slovei bănăţene

Despre Nicolae Stoica de Haţeg

de Ion B. Mureşianu

Când cutropitor tropot de copite trece 'n goană nebună peste vremi şi peste trupuri sleite 'n suferinţă, putea-va oare să se înnalte cugetul spre culmi de azur?... Glas din înţelepciunea trecutului, spune că făcliile istoriei sau vijeliile ei, aprind şi sting luminile culturii. Aşa-i pretutindeni...

Mai târziu, în Banatul răsăritean, frământările religioase şi nizuinţele spirituale întemeiază şcoli româneşti, fac să se traducă Păliia dela Orăştie (1582); îndeamnă la scrieri de versuri, de dicţionare şi reviste şi dau altora, cărturari luminaţi.

În Banatul din soare-apune, — glăsuesc hrisoavele — tot ce s'a înfăptuit, odată, poartă pecetea ortodoxismului naţional şi nu slav, după cum se credea. Trăirile spirituale de aici stau încă la începutul cunoaşterii dar totuşi, sunt îndeajuns pentru a le dovedi. Ele sunt de o covârşitoare însemnătate naţională şi spirituală.

Din veacul al XVIII-lea, cărturarii români bănăţeni luptă mai mult decât oricând pentru biserică şi pentru istorie. Aşa cereau vremurile.

* * *

Dacă teologia practică şi legiuirile împlinesc cerinţe de început, celelalte frământări cărturăreşti, însă, cer o înaintată stare culturală şi gânduri trecute peste hotarele vrierilor sufleteşti.

Scrierea istoriei, cultivarea poeziei, a artelor frumoase, toate, sunt chezaşia unei individualităţi, a unei superiorităţi vădite. În ele nu se dă buchie cu buchie scrisul altuia, ci se înmănuşiază simţăminte şi judecăţi personale.

Literatura istorică îndeosebi, îşi ridică preţul prin faptul că în ea se redă adevăratul grai şi în conţinutul ei vorbesc griji politice şi stări sociale.

La noi, temeinic, aceste preocupări apar destul de târziu. Dar le înlocuiau însemnările pe filele cărţilor bisericeşti, făcute de preoţi, de dascăli şi de alţi cunoscători de carte. Vitregia

vremilor și prea multa neînțelegere a oamenilor, le-au risipit, așa cum au risipit atâtea alte documente valoroase despre viața românească de pe aceste plaiuri.

A străbătut prin multele decenii doar slova de cronică a protopopului Nicolae Stoica de Hațeg, pierdută odată și regăsită de neobositul cercetător al trecutului, de d. Ion D. Suciu undeva în Brașov și prezentată pentru publicare, Academiei Române de marele Nicolae Iorga. Ar fi deosebit de interesant să se publice, acolo, și însemnările aceluiași proță, lăsate pe paginile tuturor cărților bisericesti din stranele Mehadiiei, adunate conștiincios de părintele Coriolan I. Buracu, în cartea „Muzeul General Nicolae Cena în Băile Herculane și Cronica Mehadiiei“, apărută în 1924. Am credința că așa s'ar face și multe complectări, prea valoroasei cronici.

Altădată, am insistat asupra importanței ce prezintă regăsitul manuscript, cunoscut nouă numai din „Istoria Banatului“ a caransebeșanului Patriciu Drăgălina în care gloria și pătimirea valahă au scris prin condeiu acestui desăvârșit istoric și literat, file de măreția unei epopei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nicolae Stoica de Hațeg, e poate singurul luminat slovar bănățan care a lăsat posterității cele mai multe, cele mai frumoase și cele mai originale note autobiografice, printre rândurile bucoavelor ce i-au trecut prin mâini. A încrustat tot ce credea că merită aducere aminte. S'ar putea alcătui din ele, neasemuită viață romanțată.

Printre însemnările cu caracter divers, variat și strict personal, lăsase loc de cinste și știrilor ce clarifică episoade din trecutul nostru rămas nelămurit și dă cuvenită importanță Mehadiiei, a cărei monografie a și scris-o, după tradiție și notări bătrânești.

N'a știut el să se unifice cu superioarele sentimente de unitate națională, deși scrisul său e străbătut de suflu românesc, și avântat spre un ideal vag. N'a putut să vadă dincolo de istoria Banatului pe care-l zugrăvește cu neînchipuită măiestrie și cu tot sbuciumul ce-l cupirnsese. Intr'un Liturghier slav, a caligrafiat cu cerneală de rădăcină: „1784. În acest an s'a arătat un om la Ardeal Hora și Cloșca ce au ars casele și curțile a nemeșilor până în pământ și au perit nemeși și iobagi de și

au perit și ei“. Numai atât!... O simplă informație, dar nu cum o dăduse, tot pe-atunci, bătrânul și potolitul Clain.

Și sunt multe altele, ca acestea. Aici, în grabnice rânduri, adun și fac mănunchiu din răvășitele lui notițe autobiografice, pline de originalitate. Au rămas necunoscute, ca și viața și activitatea lui.

Iată, ce șire interesante scria despre părinți, despre familie și despre el, în Cazania de Râmnic: „Iereu Atanasie Stoica de Hațeg fu preoțit în Râmnic de episcopul Grigorie în anul 1744; în anul 1744—1748 de Uniți fu rău urgisit; în anul 1749 și 1750 veni preot în Sebeș. Preot din Sebeș fu în Obreja paroh pus. An 1750 în Caransebeș fu instalația noului episcop Ioan Georgevici unde 6 Mehadenți acolo fiind, ei cerură încă un preot bun să li se dea. Episcopu le făgădui a le da și așa făcu orânduială o cocie cu 5 cai, veni în Obreja unde maica mea Varvara cu fetița nou născută, Versavia, într'aceia zi dela Hațeg ajunseră și așa fu porunca, aceea cocie îndată să-l încarce cu ce are și în Mehadia să-l aducă și veni. 2 ani fără de casă, șezură la Obercnezu și la Marin Ibrăităru. La cel din urmă sunt născut eu, Nicolae, a. 1750 Fevr. 24 unde-i acuma Ion Șileagă. Tată meu fu aicea paroh dela 1750 până (la) 1786, dând atunci parohia sa frățane meu George. Sfinția sa rămasă... duhovnic. In anul 1788 fugi de Turci până la Balaton, laturea cu loză, de acolo în Lugoj. Duhovnic apoi veni în Orșova veche. Având podagra, — durerea picioarelor, — în anul 1792 Martie 21 au răposat Eu cu 4 preoți cu cinste l-am petrecut și puindu-l în groapă în biserică, ajunsă din Țară și frate-meu Costa...“

În altă parte, tot pe filele acestei Cazanii, semnase: „1763 fui la învățătură eu român aicea la Timișoara întâiu pentru sârbie apoi pentru nemție; în a. 1764—1768 și gătai în 1769 când venii iară acasă. Eu aici fui în 1770—1773 iară la Timișoara; la Verșeți, în 1774; în Carloviți, la 1775; în 1776, acasă și aicea mă însurai. In 1777 fui diacon; în 1778, la început preot în Cornia și mă rânduiră a merge în oaste la Paris; în 1784 mă rânduiră a merge la oaste spre Cönland în Nederland; în 1788 mă rânduiră în oaste spre Turci a fi...“

În *Protocolul de ordinăciuni*, scrie să a fost cununat în Sebeș de episcopul V. Popovici se pare, — la 2 Februarie și că în „1792 în Aprilie, primii protopresbiteratul Mehadiiei. In 1795

răposă P. Protopresbiter Ștefan Dimitrievici și în 1795, Mai 23 venii dela Corni în Mehadia, făcui casa mică pre pimniță 1 lui Majors în Noembrie 1795 mă mutai în căsuță“.

Multe din rândurile scrise, au un caracter hazliu și aproape toate, prind în culori puternice, starea socială a vremii.

Am adunat aici, părțile mai caracteristice și cari deslușesc, în mare, biografia. Am dat ce poate interesa, din rândurile lui ce pot folosi și ca document pentru istoria literară. O biografie complectă va da, fără îndoială, editorul Cronicei. Eu am lăsat doar mici contribuții.

Nicolae Stoica de Hațeg, a trecut spre eternitate în 4 Ianuarie 1832.

Cu o frumoasă cultură — cunoștea doar sârba, latina, germana — a jertfit pentru cultura românească, fiind și învățător la școli germane și apoi naționale. E primul cronicar cunoscut până acum în Banat și e cel dintâiu preot militar al Regimentului de grăniceri, a cărui viață a redat-o cum numai el știa s'o redea, în Cronică.

ION B. MUREȘIANU

Inviere Central University Library Cluj

*Spuzește apa cerului de stele
In noaptea de tăceri învolburată,
Dorm pescăruși pe margini de galere...
Privind în larg, pe țârm, visează'o fată.*

*Un corn de lună răsărit din mare,
Alunecând pe valuri, se destramă.
Un zvon prelung s'aude 'n depărtare.
Din vuetul aramei, doar o scamă.*

*Apleacă liliicii brațe grele
De flori și de mireasmă timpurie,
Un duh divin se 'nalță către stele
Și din mormânt făptură sidefie...*

*Nici cânt de preoți, nici făclii aprinse...
Sclîpiri de aur tresărind pe unde,
Cu-argintul lunei, țârmurile ninse,
Iar înviere, sfântă ca nici unde.*

CONST. JALEȘ

CONTRIBUȚIUNI MUZICALE

la Monografia comunei Măguri (jud. Cluj)

de Prof. Dr. Nicolae Ursu

DOINE — HORE.

Doinele sau „horele“ („hore“ la singular), cum li se mai zice prin partea locului, sunt cântece populare propriu zise, cu conținut liric, sentimental, cântate individual, mai ales de către adulți, fără a fi legate de vre-o împrejurare oarecare. În versul lor dorul, jalea, bucuria, ironia, cu un cuvânt întreaga sensibilitate a vieții sufletești individuale își găsește exteriorizarea și comunicarea cu mediul înconjurător.

Caracteristica acestui gen de melodii este mișcarea lentă, cu ritm adesea liber și neprecis, denumită în muzică *tempo rubato*, comună, de altfel, nu numai dialectului muzical ardelen, ci întregii producțiuni de muzică populară românească numită „doină“ U Cluj / Central University Library Cluj

Valoarea lor istorică, ca fiind de origine foarte veche, a fost recunoscută de către cercetători competenți, străini chiar de neamul nostru, în lucrările lor privind muzica populară românească ¹⁾.

În privința conținutului literar unele melodii îl suprimă complet, mărginindu-se a-și plimba unduțațiile sonore pe silabe ca: *lai, lai, lai...* (Ex. No. 1). Altele nu se mărginesc la brodarea versurilor muzicale pe o singură idee literară, ci conțin câte două, chiar și trei idei diferite uneori (No. 2 cu două idei).

Metrica textelor este cea obicinuită în poezia populară românească, de 8—7 silabe. În cazul de 7 silabe se completează cu silabe ca: *mă, re, u*.

Totuși găsim și versuri literare de 7 silabe (No. 3, strofa I., linia 1 și 2), însă ele formează rare excepții, cel puțin în materialul prezent ²⁾.

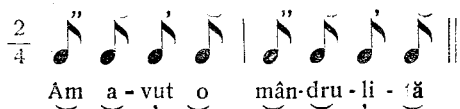
¹⁾ Bartok B.: „Cântece pop. rom. din Bihor“, 1913.

²⁾ Versuri heterometrice.

Un *vers literar* de 8 silabe, corespunzător unui *vers muzical*, sau, cu termenul științific uzitat, unei linii melodice, se împarte de regulă în 2 grupe de câte patru timpi (picioare de vers: troheu) cu accențutul tare pe primul, semitare pe al treilea timp. Ex. No. 11.

4/8 Spu — ne măi — cu | li — ță, spu — ne. ||

Nu totdeauna *accentele literare* corespund sincronic cu cele *muzicale*. Astfel No. 16:

$\frac{2}{4}$ ||
Am a - vut o mân - dru - li - ă

ceea ce, dacă este admisibil în poezia populară, — unde producțiunile sunt colective, anonime și cu multe variante, este de condamnat în creațiunile muzicale individuale ale compozitorilor cuși.

În afară de silabele normale ale versurilor, adesea întâlnim la începutul cântecelor silabe ca: *și, d'apoi, că, ei, și*, fără valoare metrică, ce sunt particularități capricioase ale cântărețului.

Înălțimea lor de pornire de obicei e cvinta inferioară (Ex. No. 1), alteori chiar dela tonică spre octava superioară, (No. 20), ele fiind puse totdeauna în paranteză.

Alteori găsim asemenea interjecții în lăuntrul melodiei, cu valoare metrică precisă, de câte o măsură întreagă (No. 7, începutul liniei 2), fiind considerate în asemenea cazuri, din punct de vedere al formelor muzicale, ca „augmentări“.

În general dicțiunea populară, felul de execuție, are multe *particularități dialectale*, ceea ce, cu toată năzuința graficei muzicale moderne, destul de înaintată, precum și a semnelor fonetice mai nou uzitate, — abia relativ se poate reda. Pentru a cunoaște și a auzi într'adevăr exprimarea tipică-dialectală a poeziei și muzicii populare din diferite ținuturi, e absolut necesară deplasarea la fața locului și o adaptare, pentru moment, a cercetătorului la mediul și socialul rustic, ca astfel informații (subiectele muzicale) fără sfială să se comporte, din toate

punctele de vedere, în mod sincer și natural, spre a nu șterge coloritul original al producțiunilor lor artistice.

Pentru explicarea semnelor grafice speciale din partea literară, prezentăm mai jos un scurt *alfabet fonetic*, pe cât posibil în concordanță atât cu indicațiile filologilor, cât și cu semnele întrebuițate în publicațiile de muzică cu poezie populară românească, apărute până acum în dialectul ardelean:

d' = d muiat, intermediar dgi, asemănător cu magh. gy;

l' = l „ „ asemănător cu magh. ly;

t' = t „ intermediar tci, asemănător cu magh. ty;

n' = n „ „ asemănător cu magh. ny;

sau franc. gn;

è = vocală intermediară între e și ă, deobicei la finea versurilor.

î = i vocală plină, din semivocală, deobicei la finea versurilor.

Relația între textul și melodia populară nu e stabilă; înțelegându-se că nu fiecare melodie își are textul propriu, ci putându-se adapta, ca și la colinde, la aceeaș melodie mai multe texte, sau invers, acelaș text la mai multe melodii, născându-se astfel variantele.

Aranjamentul cântecelor l'am făcut, de astă dată, ținându-mă riguros de principiile inaugurate în știința comparativă a folclorului muzical, spre deosebire de cel al colindelor și cântecelor de stea. Aceasta, întrucât materialul aci supus spre cercetare fiind relativ mai bogat (21 melodii) decât al capitolului precedent (12)³⁾ permite o analiză mai amplă, fără a produce vre-un inconvenient ordinii de clasificare. Aceste cântece — dupăcum am amintit la început — nu sunt legate de anumite împrejurări, cu tradiții deosebite, ele putând fi executate și cercetate în felurite combinațiuni.

În baza acestor principii toate melodiile au fost astfel notate, ca tonul final să fie sol₁, indiferent de înălțimea reală a cântării lor din partea informatorilor. Fiecare cântec își are împărțirea în *linii melodice*, ca la colinde, formând împreună grupuri de câte 2, 3 și 4 linii. Grupele astfel împărțite au fost din

³⁾ Din lipsă de spațiu în această revistă dăm numai 7 exemple de melodii caracteristice, lăsând la o parte analiza elementelor muzicale.

nou aranjate după înălțimea, în ordine suitoare (începând cu fa_1), a liniilor melodice cari sfârșiau cu cezura principală⁴⁾. Ex. după linia 2-a melodică când cântecul cuprinde 4 linii; după prima linie când melodia, deși constând din 3 linii, își are cezura principală după a 2-a linie. În felul acesta toate variațiile se succed, având liniile melodice același ton final.

Lăsăm în cele ce urmează ca aceste melodii să-și facă singure prezentarea pentru exemplificarea celor de mai sus.

⁴⁾ Cezură principală = locul, unde, în mod natural, avem impresia unei mici opriri, exprimată în termeni muzicali: „cadență semifinală“.

1

George Bălc, 28 a.
Măguri (Cluj) 1935.

Rubato

(și) Lai, lai, lai, lai, lai, lai, lai, lai, Lai, lai, lai, lai,
lai, lai, lai, lai, Lai, lai, lai, lai, lai, lai, lai, la.

Cântec conținând 3 linii melodice: prima și a 2-a de câte 2 măsuri, iar a 3-a de 3 măsuri. A 2-a repetă fidel ritmic și asemănător melodic 1-a linie la o cvarță mai sus. Linia 3-a se deosebește atât ritmic cât și melodic mai ales în ultimele 2 măsuri, de primele 2 linii. Se numește „Hoareă“ sau „Hoare“.

2

Gavrilă Bogdan, 24 a.
Măguri (Cluj) 1935.

Non rubato $\text{♩} = 112$

Mur-gu-le cu coa-ma — ra- ră, — Mur-gu-le cu coa-ma —
ra- ră, — Ia-mă 'n șea și du-mă 'n ța — ră.
1. Murgule cu coama rară, (bis)
Ia-mă 'n șea și du-mă 'n țară.

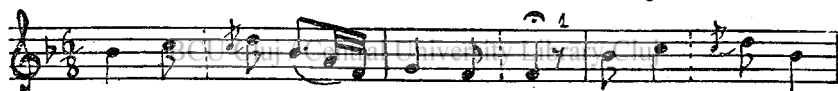
2. Io te-aş duce, nu ești greu. (bis)
Da mi greu năravul tău.
3. Pe la câte birturi treci (bis)
La tătă poarta mă legi.
4. Tot așa mă bate gându, (bis)
Să-m' vânz casa și pământu.
5. Să-mi iau cai și hamuri bune, (bis)
Să mă duc cu mândra 'n lume.
6. Cai și hamuri mi-am luat, (bis)
Dar mândruța m'o lăsat.

Cântec cu 3 linii melodice a 2 măsuri fiecare. Primele 2 se repetă pe acelaș vers. Toate 3 sunt identice ca ritm; prima și a doua asemenea și ca melodie, schimbate puțin în măsura ultimă (cadență).

3

Dumitru Bălci, 76 a.
Măguri (Cluj) 1935.

Andantino $\text{♩} = 112$

Dra-ga mē, să — hii a mē, Te-aș țî- nē du-

pă cu-rē. Și te-aș să-ru- ta când aș vrē.

1. Draga mē, să hii a mē,
Te-aș țînē după curē
Și te-aș săruta când aș vrē.
2. Oă, săraci mândril' mele,
Pă sară la care-oi mere.
3. (dapoi) Doamne țîne-mi dzilil'e,
Să mă 'ntălnesc cu mândril'e.
4. Mândril'i care's făloasă,
Nu să țîn cu corobețe,
Ci să țîn cu poal'e crețe.

Cântec cu 2 linii melodice de câte 2 măsuri fiecare. Excepțional strofa 1-a și ultima conțin și o a 3-a linie. Toate se aseamănă ritmic și melodic cu foarte puțină deosebire. Notația e posibilă și în 3/8.

Poco lento ♩ = 132

(și) Io cu mân-dra du- ci- m'a- șu, Ei ———,
Fe- ste câmp pe- ste nă- ma ——— șu.

1. (și) Io cu mândra duci-m'așu, (bis)
Ei, peste câmp, peste nămașu.
2. Nu ne trebuie nănașu, (bis)
Ei, nu, ne trebuie nănașu.
3. Nici popă să ne cunune, (bis)
Ei, numai noi cu vorbe bune.

Melodia cuprinde 3 linii de câte 3 măsuri fiecare, dintre care 1-a și a 2-a identice, fiind-că se repetă pe acelaș vers. A 3-a la fel cu precedentele, doar se deosebește foarte puțin ritmic și melodic în măsura ultimă. Această din urmă linie mai cuprinde la început și o augmentare de o măsură pe silaba „Ei”.

Molto rubato ♩ = 160-200

(Că) Spu-ne măi-cu-li-ță ———, spu-ne, (că) De ce n'am no-
roc pe lu-me, (ei) De ce n'am no- roc pe — lu- me.

1. (că) Spune măicuțiță, spune, (bis)
(că) De ce n'am noroc pe lume, (ei) (bis)
2. Ț'am tăt spus și ț'oi mai spune, (bis)
Căci tu n'ai noroc pe lume, (bis)
3. Când ai fost tânăr băiatu, (bis)
Norocu ți-l-ai mîncatu, (bis)

4. C'ai trecut pe lâng'o baltă, (bis)
Ș'o căzut norocu 'ndată, (bis).

Cuprinde 4 linii melodice de câte 2 măsuri fiecare. 1-a și a 2-a identice, iar a 3-a și a 4-a — diferite de primele două — se aseamănă între ele ritmic și melodic.

16

Maria Safta, 21 a.
Măguri (Cluj) 1935.

Foco allegretto $\text{♩} = 92$

Am a-vut o mândru-li-ță, tra, la, la, Am a-vut o
mândru-li-ță, tra, la, la, Ș'am lă-sa-t-o crăș-mă-
ri-ță, tra, la, la, la.

1. Am a-vut o mândru-li-ță, tra, la, la, (bis)

Ș'am lăsat-o crășmăriță, tra, la, la, (bis)

2. Eu cerui felie d'e vinu, tra, la, la, (bis)

Ea-mi dete ciubăru plinu, tra, la, la, (bis)

3. Cotai banii să-i plătescu, tra, la, la, (bis)

Ea mă'ntriabă c'e găd'escu, tra, la, la, (bis)

4. Eu gând'esc mândruțo bine, tra, la, la, (bis)

Să nu fiu dator la nime, tra, la, la, (bis)

5. Pun'e banii 'n punguliță, tra, la, la, (bis)

Și vină și-mi dă guriță, tra, la, la, (bis)

6. Nu t'e uita că's n'icuță, tra, la, la, (bis)

Că la mulți le-am fost drăguță, tra, la, la, (bis)

7. La sergenți și la căprari, tra, la, la, (bis)

Și la plotonieri mai mari, tra, la, la, (bis)

Melodie de dans cu text. Are 4 linii de câte 4 măsuri fiecare. Toate au acelaș ritm, însă cu deosebire melodică. Linia a 3-a și a 4-a identice și ca melodie doar nota finală diferă. Câte 2 linii melodice repetă acelaș vers. (Linia 1 și 2 versul 1, iar linia 3 și 4 versul 2).

Poco rubato quasi $\text{♩} = 108$

(Ei, și) Nă-că- ji- tu-i o-mu-a-tun-ci, Nă- că- ji- tu-i

o-mu-a-tunci, mă, Când își dă bo- ii pă junci, mă,

Când își dă bo- ii pă junci, mă.

1. (ei, și) Năcăjitu-i omu-atunc}, (bis) mă,
Când i-și dă boii pă junci, mă, (bis)
2. Și vacile pă juninci, mă, (bis)
Și fetile după sclugi, mă,

Cântec cu 4 linii melodice. 1-a, 2-a și 4-a identice ca ritm.; a 3-a se deosebește de celelalte atât ritmic cât și melodic.

In fraged luminiș...

Un ochi de soare palid, ni s'a suit pe frunte,
Sălbătăciuni cu ochii vieleni, din stufăriș
Tot ne pândesc piciorul, ca să găsească puncte
De goană peste dealuri, așa deacurmezis.

Cu glesnele prin ierburi, desfacem cale nouă,
Ne prindem într'o doară de mână pe furis
In vraștea luminii, curată ca o rouă
Culegem toată zarea din fraged luminiș...

PETRU SFETCA

† Dr. Ioachim Miloia

(1897 — 1940)

— Pro memoria —

Astra Bănăţeană, are datoria coplesitor de dureroasă de-a scrie, în aceste clipe mohorite de început de primăvară, câteva rânduri simţite, stropite cu lacrimi, despre bunul şi neuitatul ei distins membru, **Dr. Ioachim Miloia**, stins, în frummoasa Capitală a Banatului, spre regretul întregii suflări româneşti, în ziua de 27 Martie 1940.

S'a prăbuşit, după rânduiala misterioasă a Providenţei, ca şi un mândru stejar din codrii seculari ai Banatului nostru, în anii cei mai frumoşi şi promiţători ai vieţii sale.

Suflarea rece a morţii i-a venit crudă şi năpraznică, stingându-i prea de timpuriu flacăra fiinţei sale nobile, în care s'a sălăşluit atâta înţelepciune, atâta bunătate, atâta spirit de jertfă şi o pilduitoare dragoste de oameni, de neam şi de ţară.

Prin stingerea sa prematură, Banatul nostru mult încercat — şi cu el întreg neamul românesc — a pierdut unul dintre exemplarele cele mai rare ale spiritualităţii sale de elită, pe cel ce a fost, în cel mai nobil înţeles al cuvântului, o vie şi expresivă reprezentare a poporului român bănăţean. Şi această pierdere este cu atât mai mare, cu cât mult regretatul s'a stins în floarea vârstei, împlinind abia 42 de ani.

Dr. Ioachim Miloia era prin excelenţă un suflet de elită şi fără prihană, pururea echilibrat şi senin, o existenţă umană nobilă, intim ţesută în viaţa spirituală a poporului nostru român bănăţean. Legat prin toate fibrele fiinţei sale sufleteşti de poporul nostru, în mijlocul căruia a crescut şi a trăit, şi-a cheltuit tot aurul minţii şi al inimii, întreaga sa doză de frumoase şi vaste cunoştinţe pentru înaintarea şi prosperarea poporului, cu o dragoste, pricepere, însufleţire şi devotament, demn de toată lauda şi admiraţia.

Rar o pildă vie de viaţă consacrată, în întregime, ideilor mari şi generoase ale neamului, cu o voinţă, energie şi putere de animaţie atât de prodigioasă.

Rar o structură sufletească atât de armonică, atât de fericită, ca şi a doctorului Miloia.

Modestia, bunătatea şi distincţia constituiau notele dominante ale caracterului lui nobil, iar simţirea aleasă, profunzimea cugetării şi elanul artistic se contopeau într-o perfectă armonie în sufletul lui plin de rezo-

nanțe, de neconținute vibrații profunde pentru tot ce era nobil și frumos

Coboritor dintr'o modestă familie de învățător confesional din comuna Ferendia, județul Timiș-Torontal, Dr. Ioachim Miloia și-a văzut lumina zilei la 3 Mai 1897.

Aici, în această comună românească, a avut ocazia să cunoască, în frageda sa copilărie, pe muncitorii ogoarelor, pe cei înfrățiți cu glia și, cunoscându-i, să-i îndrăgească din ce în ce tot mai mult.

Aici a fost crescut de bunii săi părinți într'o atmosferă de curat românism, și în disciplina muncii efective, împreună cu unicul său frate și cu cele două surori ale sale.

După terminarea școlii primare în comuna sa natală, și-a continuat studiile liceale și teologice, cu frumoasa merinde sufletească primită acasă, la liceul de stat și Academia teologică din Caransebeș, unde s'a remarcat ca și un elev înțelept și serios, înzestrat cu o minte larg cuprinzătoare, cu blândeță și bunătate, veșnic doritor de lumină, de adevăr și de frumos.

În acest vechiu oraș bănățean, în care pulsa pe atunci viu și puternic, ritmul vieții noastre românești, s'a adăpat tânărul Miloia din izvorul neseecat al trecutului nostru bănățean, bogat în fapte mari, eroice și în suferințe fără pereche.

Terminându-și studiile teologice aici (licența), în anul 1919, tânărul Miloia se îndreaptă, cu frumoasa zestre intelectuală și morală primită în Caransebeș, cu elanul său năvalnic, spre noi orizonturi, spre renumitele centre universitare: București și Roma.

Asaltând îndemnul sufletului său însetat de lumină, frumos și adevăr pentru a îmbrățișa studiul artelor plastice, face studii univeritare frumoase, întâi la București apoi la Roma, unde în anul 1922 și-a obținut licența la Academia de Arte Frumoase, în anul 1924 titlul de doctor în istoria artelor la Universitatea din Roma, iar în toamna anului 1927 titlul de doctor în litere și filosofie la aceeași Universitate.

Prețutindeni s'a străduit să câștige, cu o sârguință extraordinară de albină, cu entuziasmu-i inflăcărat și cu sufletu-i dornic de-a pătrunde, din ce în ce tot mai adânc, în tainele mari ale artelor și ale științelor, tot ceace-i era absolut necesar pentru a-și desăvârși caracterul și cunoștințele, precum și acel parfum specific al spiritului, care să-i dea posibilitatea de-a deveni pentru neamul său românesc și, în special, pentru Banatul său mult iubit, un apostol cultural, un luptător național de întâia linie.

În grandioasa metropolă a Italiei, în fermecătoarea Roma eternă, farul spiritual, veșnic strălucitor al latinității, are tânărul bănățean rara ocazie de-a se împărtăși din capitalul sufletesc al celor mai reprezentative personalități ale artei și științei italiene, al elitelor spirituale italiene, unanim recunoscute, cu reputație universală.

Aici își culege mierea culturii sale spirituale superioare, întreaga comoră de inteligență, simțire și voință și, printr'o activitate neobosită, fecundă, metodică și conștiincioasă, își cizelează și desăvârșește personalitatea și vocațiunea sa artistică și științifică.

Intemeiat pururea pe adevărul cuprins în frumosul dicton latinesc:

„labor improbus omnia vincit“, tânărul Ioachim Miloia nu cruță nici o jertfă pentru a se pregăti, cu capacitatea-i științifică, cu râvna-i arzătoare, cu gânduri sfredelitor și cu firea-i iubitoare de ideal, cât mai temeinic și conștiincios, pentru a deveni, în Banatul său, una din cele mai proeminente personalități artistice și științifice.

Intors acasă, în Banat, din Roma eternă, cu bunuri spirituale de veșnică viabilitate, Dr. Ioachim Miloia este numit, în toamna anului 1927, profesor la Școala Normală din Timișoara, iar pe ziua de 28 Ianuarie 1928 director al Muzeului Municipiului Timișoara, transformat, mai târziu, „Muzeul Bănățean“.

În calitate de director al Muzeului, are posibilitatea să se impună, în scurt timp, tuturor și să cucerească simpatii și elogioase aprecieri, atât prin temeiniciile sale cunoștințe, cât și prin noblețea sa sufletească, prin acel parfum specific al sufletului său pururea senin, generos, cu care a risipit, pretutindeni, armonie, exuberanță de lumină și de aleasă simțire românească.

Începând din anul 1928, până la extrem de dureroasa sa prematură stingere, Dr. Ioachim Miloia și-a împletit viața cu năzuințele frumoase ale reprezentanților dela elită ai spiritualității noastre române bănățene, desfășurând o activitate prodigioasă pe toate terenurile de manifestare ale vieții noastre publice românești.

Personalitatea și activitatea lui multilaterală și massivă s'a încadrat, cu multă prestanță, în ritmul acestei epoci bogate în eforturi sublime spre o continuă ascensiune, aducând pretutindeni, ca arheolog, istoric, filolog, pictor bisericesc, profesor, literat, artist, critic, ca membru în Comitetul de conducere al „Astrei“ și al diferitelor societăți culturale și artistice din Banat, prin capacitatea, corectitudinea și echilibrul său sufletec, cele mai mari și reale servicii.

Dinamismul ființei sale nobile era armonizat de o infinită generozitate sufletească. Statornicia și suplețea caracterului l-au determinat să îmbrățișeze, cu o uimitoare răbdare și nesdruncinată încredere în izbândă, cele mai dificile probleme arheologice, istorice, artistice, culturale, publicistice ș. a. și să le rezolve cu cunoscutul său talent de iscusit organizator.

Toate eforturile nobile și le-a canalizat, timp de 12 ani, spre același minunat și suprem țel: desgroparea științifică a mărețului trecut bimilenar bănățean și regenerarea vieții noastre românești din acest frumos colț de țară al României întregite, prin cultură.

Potrivit imperativului vremii, Dr. Ioachim Miloia a dezvoltat, între anii 1928—1940, o activitate extraordinar de bogată pe terenul arheologiei și al epigrafiei îndeosebi, făcând planurile și conducând lucrările de desgropare cu o vigoare științifică demnă de toată admirația.

Mulțimea considerabilă a pieselor arheologice, găsite de dânsul în diferite părți ale Banatului istoric, sunt de o valoare covârșitoare și au fost studiate și așezate, cu multă demnitate la locul de cinste al Muzeului Bănățean, de însuși fericitul lor descoperitor.

Inzestrat, astfel, Muzeul Bănăţean cu cele mai rare şi importante documente ale trecutului nostru daco-roman, a devenit, în scurt timp, ca prin farmec, un magnet puternic, care a atras, cu o forţă de nebiruit, pe toţi intelectualii noştri români de pretutindeni.

Nu era vizitator care să nu fi rămas viu impresionat de bogăţia, raritatea şi ştiinţifică descifrare a pieselor, de deosebit de preţios membru în Comitetul de conducere al „Astrei Bănăţene“ şi, de minunata organizare a Muzeului şi de activitatea deosebit de preţioasă a directorului, străbătută pururea de freacăţul sufletului său pasionat pentru acest mare apostolat istoric-naţional.

Studiile istorice-arheologice ale Doctorului Ioachim Miloia, scrise şi publicate, în preţioasa sa revistă: „**Analele Banatului**“, cu toată competenţa, eleganţa şi claritatea unei elite spirituale, cu tot devotamentul şi exuberanţa-i de energie creatoare, sunt, prin excelenţă, cercetări minuţioase, făcute cu o rigoare ştiinţifică absolută şi dau la lumină documente de-o valoare necontestată.

Din fiecare pagină a acestor studii se desprinde o nesfârşită dragoste pentru marele capital de bunuri sufleteşti al celor mulţi, al celor înfrăţiţi cu glia, pentru energiile care au sălăşluit şi sălăşluiesc în sufletul mare şi minunat al poporului român bănăţean.

Această dragoste rară şi de-o sinceritate cuceritoare i-a călăuzit, de altfel, toţi paşii pe drumul istovitor al multiplei sale activităţi: de erudit profesor şi istoric, de talentat pictor bisericesc, de apreciat restaurator al picturii bisericeşti, de iscusit mănuitar al condeiului şi al cuvântului de fin observator şi critic, de deosebit de preţios membru în Comitetul de conducere al „Astrei Bănăţene“ şi de neclintită santinelă a românismului în toate serviciile pe care le-a avut, până la sfârşitul tragic al vieţii sale nobile.

Fie-i amintirea veşnic îndemnătoare la datorie, la muncă cinstită pentru obşte, patrie şi neam!

C'un cuvânt, întreaga sa operă, atât de variată şi bogată, este, prin excelenţă, un model de muncă răbdătoare şi cinstită, întemeiată pe cercetări foarte minuţioase şi pe un imens material, studiat cu o rară şi riguroasă pătrundere ştiinţifică şi putere de sinteză.

Şi această operă deosebit de preţioasă a Doctorului Ioachim Miloia va rămâne neperitoare, va trăi deapururi în sufletul mare al poporului român bănăţean, pentru a cărui propăşire a adus suprema jertfă: viaţa. Odihnească în pace!!

Dr. A. E. PETEANU

Reiner Maria Rilke:

P O E Z I I, traduse de **Maria Bănuș**

E surprinzător faptul, că dintre liricii germani moderni tocmai Rilke apare într'o traducere românească; căci ceea ce constituie măreția formei de expresie a lui Rilke, acea întoarcere la limba de toate zilele, care ni se înfățișează cu virtuozitate aproape îndrăzneată în variatele-i expresiuni și în tablourile sale, este, chiar dacă nu o putem numi ca ceva tipic german, atât de strâns legată de structura limbii germane, încât opune unei încercări de traducere greutăți aproape de neînvins.

Astfel, e nevoie ca traducătorul — în cazul acesta traducătoarea — să-și dea seama dela început pe ceea ce constă esențialul în înfățișarea limbei poetului și de mijloacele pe cari i le oferă propria sa limbă, pentru a putea exprima acest esențial. O traducere cuvânt după cuvânt, este cea mai mare crimă față de o operă de artă. Căci cuvântul, într'o poezie lirică, este numai vasul, și a traduce înseamnă a turna sensul în alt vas.

Poezia trebuie prelucrată; și în acest scop, traducătorul trebuie să se decidă să întrebuițeze mijloacele cele mai potrivite cu limba sa proprie.

Astfel, îi stau la îndemână, înainte de toate, abundența de sunet și marea bogăție de rime a limbei române. Acestea trebuie întrebuițate, pentru ca să lase să se presimtă în traducere aceea stăpânire măiastră a cadenței și ritmice, care, începând cu „Cornet“, străbate toată opera lui Rilke și care înfățișează, chiar și în limba germană, atât de bogată în posibilități metrice, un punct culminant inaccesibil

Ar fi greșit a căuta să se traducă, bunăoară, un ritm ca cel din poezia „*Zum Einschlafen zu sagen*“ (De spus când adormi), realizat fără o formă precisă, care lasă să se întrevadă aceea bătae cadențată a leagănului, prin simple dactile. Și faptul că traducătoarea n'a făcut acest lucru, ci a pus sunetul în locul ritmului, este un merit, — și traducerea acestei poezii se numără printre cele mai fericite ale volumului.

Iar noi, dacă ținem cont de aceste toate greutăți, nu ne mai mirăm, că traducerile, în multe părți, sună artificial. Căci cine se ocupă de Rilke, face parte dintr'o categorie de oameni ce calcă pe urmele unui poet, care a atins, în domeniul său, cel mai înalt grad care poate fi atins. Aci nu mai poți face nimic cu mijloacele de toate zilele, ci trebuie să apelezi la elasticitatea tinerească a limbii române, care nu numai permite, dar și preferă, traduceri îndrăznețe de cuvânt și topică riscată. Și aceasta a făcut-o traducătoarea, cu succes neașteptat.

În fiecare poezie, răsună clar acel accent rilkean, care vibrează în urechile și inima celui care a citit, absorbit, opera lui Rilke. Toate frumusețile latinice, au fost trecute, ca printr'o neînțeleasă vrajă, în limba română. Și la această trecere, s'a procedat cu toată măiestria, nerecurgând niciodată la copilăresc sau ușuratic, ci purtând totdeauna caracterul unei seriozități adânci, caracteristică tuturor creațiilor lui Rilke.

Astfel judecând, această traducere o putem numi reușită, căci este într'adevăr o prelucrare a poeziilor.

Unele din ele, ca primele din „**Sonette an Orpheus**“, trebuie să provoace chiar admirație tuturor cunoscătorilor lui Rilke, pentru bogăția de expresie a traducătoarei, deoarece aceste poezii fac parte din cele mai grele ca limbă, din câte sunt scrise în literatura germană.

E regretabil doar faptul că nu se găsesc mai multe din „**Späte Gedichte**“ (Poezii târzii), cari derivă din cea mai bogată perioadă de creație a lui Rilke și cari ar fi luminat chipul poetului mai bine decât, de pildă, multe poezii din „**Stundenbuch**“.

Altfel, nu i se poate obiecta nimic pentru alegere și nu ne îndeplănim decât o datorie, mulțumind traducătoarei pentru curajul cu care a cutezat să se apropie de unul din cei mai importanți, dar și cei mai grei și inaccesibili lirici germani moderni.

HEINRICH ERK

BCU **Oj carie bănațeană** Cluj

Este cunoscută atențiunea deosebită și tot mai stăruitoare pe care o acordă atât statul cât și societățile culturale, în vremea din urmă, satului, sub toate formele lui de manifestare. În asemenea împrejurări o întâmplare fericită a făcut să-mi cadă în mână o carte bănațeană de mare însemnătate, nu numai pentru cultura Bañatului de sud, dar, dintr'un anumit punct de vedere, pentru întreaga cultura românească.

Cartea, scrisă pe la sfârșitul secolului trecut, ca toate lucrările bune, ascunde sub înfățișarea și titlul ei modest o comoară de mare valoare pentru trecutul neamului nostru. Titlul cărții este următorul: „**Topografia satului și hotarului Măidan, de Sofronie Liuba și Aurel Iana, urmată de: STUDIU DESPRE CELȚI ȘI NUMELE DE LOCALITĂȚI, DE DR. AT. T. MARIENESCU**“ — Caransebeș, 1895, Tiparul Tipografiei Diecezane.

Înainte de a o citi mă așteptam să găsesc în ea o simplă monografie a comunei Măidan, sub aspectul unilateral al topografiei acestei comune. Într'adevăr însă ea cuprinde o descriere generală a comunei precum și un capitol de material limbistic privitor la viața satului, sub toate aspectele lui sociale. Miezul lucrării cuprinde totuși mai mult topografia satului și hotarului Măidan.

Topografia noastră nu se mărginește numai la descrieri și înșirare de nume, ci autorii se străduiesc să arate și cauzele denumirilor, semnificația numelor și în multe cazuri nuanțele de semnificare. Această meto-

dă de lucru a înlesnit mult cercetările filologului At. Marienescu. Cu un aparat științific și în lumina multor cunoștințe, Marienescu își propune să explice toate numele topografice adâncind cercetările până la originea celtică a acestor denumiri. Tocmai în acest fapt constă marea însemnătate a lucrării. Savanții noștri filologi au izbutit să arate etimologia mai tuturor cuvintelor din limba română, cu excepția câtorva, cari în lipsă de altă posibilitate de explicare au fost presupuse de origină dacică. Studiul luminos al lui At. Marienescu, mulțumită harnicei lucrări a părintelui Iana și învățătorului Liuba, adâncește această problemă și se pare că o și desleagă, deducând etimologia multor cuvinte din rădăcini celtice.

Iată prin urmare o carte care deschide orizonturi noi în câmpul de cercetare filologică și cu atât mai mult că privește o latură a problemei care nu a fost încă deplin lămurită de filologii noștri cunoscuți în știința românească. Despre studiul filologic alăturat acestei monografii vom vorbi cu alt prilej.

Nu știu cum aş putea să-mi arăt mai mult surprinderea că într-o vreme de mai puțină libertate națională și culturală a putut să apară o carte de valoarea acestei monografii, iar astăzi ne mulțumim cu programe și planuri de viitor cari toate mor din clipă, când s'au născut. Numai retipărirea acestei cărți și răspândirea ei în vremurile noastre și încă am face o operă cu adevărat constructivă și cu rost de progres în cultura românească.

MIHAI NOVAC

BCU Cluj / Central University Library Cluj

.....

Poetul Aurel Marin

Poezia d-lui Aurel Marin, în cele câteva volume tipărite, crește pe orizontala unei ascendențe evidente. Incercând nu odată, în primele sale etape, o notă de insingurare de orice gen și influențe, d. Aurel Marin reușește însfârșit să se situeze într'un cadru de creație originală. Impresionat în mijloacele sale emotive de factorii unei lumi exterioare, întâlnim la d-sa o accentuată încercare de a-i pune pe aceștia în concordanță cu substratul său interior. Este în creația d-lui A. M. canodarea unui sentiment discret, timid, oarecum șoptit numai, care dă versului o liniște și o curățenie liliacă. Transcriem întâmplător din poema „Liniște”:

„Și, într'o seară, largul tău frunziș

Pădure scumpă, se va apleca

Pentru un lung, ușor acoperiș,

Pe cântărețul drag, pe sluga ta.

Popor de găze, năvălind greoiu,

Va cerceta — călătorind pe pleoape,

În părul cu mireasma de trifoi,

Pe mâni subțiri, pe buzele aproape

Apropiate pentru un cuvânt

Și pe obraji într'un zâmbet strâns! —

Căldura ce va trece în pământ.
Uitat de lume, lumea rea uitând,
Cu munții mei și cu pădurea mea
Și frumusețile nemaiuitând,
Voiu trece lin, cum trece pasărea.

Subtilă în nota sa, această poezie, poate fi luată și ca măsură care să caracterizeze întreaga operă poetică a d-lui A. Marin. Această sensibilitate exasperat de fină; aceste observații ascuțite care temperează orice dinamică inutilă, dinamică cu care păcătuiește poezia noastră în general, au făcut ca zelul creator al poetului să se realizeze într-o unitate incontestabilă. Ceea ce ne îndreptățește să recunoaștem în d-sa un element poetic autentic și de nedesmințită valoare.

PETRU SFETCA

Ceva despre „KALEVALA“...

— Epopeia eroică fineză —

de **Constant Răutu**

În paginile „Curentului magazin literar“ de săptămâna aceasta am citit cântul al IV-lea din epopeia finlandeză „Kalevala“ în fericita traducere a poetului craiovean, d. Al. Iacobescu. M'a surprins cum s'a pierdut din vedere a se arăta autorul acestei minunate **MIORIȚE** fineză, precum și faptul de a se fi arătat și câteva date referitor la literatura fineză a veacului trecut și mai cu seamă la activitatea autorului KALEVALEI, poetul **Elias Lönrot**. Ceiace nu s'a făcut cu acel prilej, încercăm noi acum, mai cu seamă că subscriitorul acestor modeste rinduri se ocupă de câțiva ani cu studiul KALEVALEI, din care a și tradus o bună parte. (Trebuie știut că această epopeie conține mai bine de 50.000 versuri).

ELIAS LÖNROT, s'a născut în anul 1802 în localitatea **Paikkari** situată pe țărmurile împădurite ale lacului **Valkjärvi**, într-o casă destul de sărăcăcioasă, din părinți cinstiți dar săraci. Casa era lipsită până și de obișnuita baie de aburi pe care **KIVI**, — marele romancier finez o numește în scrierile lui „singura bucurie a săracului“. Cu toată mizeria ce trebuia să îndure din cauza foamei, a frigului și uneori chiar a răsboaielelor, viața familiei Lönrot era totuși plăcută. Lönrot-junior, poetul de mai târziu, cu toată sărăcia, este dat de tatăl său să urmeze școala suedeză timp de un an, dar când mijloacele materiale nu-i mai permisera sub nicio formă, micul Elias Lönrot fu nevoit a se înapoia în sărăcăcioasa casă a părinților săi, unde citește, în lipsă de alte cărți, Biblia, Psalmii și Catechismul, singurele cărți ce se aflau în casă. După câțiva ani, părinții îl trimit la liceul din orașul **ABO** (azi **Turku**) unde rămâne trei ani, trăind într-o mare sărăcie, împrumutând cărți dela prietenii săi bogați și învățând limba suedeză — pe care ajunge în foarte scurt timp s'o posedea destul de corect — și pe cea latină. Din lipsă de bani, Elias Lönrot

este nevoit să se întoarcă acasă unde alături de bunul său părinte începe a învăța și practica meseria de croitor. Pastorul satului isbit de inteligența flăcăului îl sfătuiește să întreprindă un turneu (de cerșetorie) cum de obicei fac majoritatea studenților finezi săraci, — și într'adevăr Elias Lönrot dând ascultare sfatului preotului, merge din gospodărie în gospodărie și din localitate în localitate, cântând ori recitând versuri populare în schimbul cărora primește cartofi, orz sau secară și numai rareori bani. Cu proviziunile adunate în modul aceste, Lönrot pleacă la etatea de 17 ani la BORGU unde — având existența asigurată pentru un timp mai îndelungat, ocupă un modest post de ajutor farmacist în orașul apropiat Hämeenlinna.

Muncind noaptea și zica, își urmează studiile și reușește să ia bacalaureatul în 1822 cu un succes deosebit. Inscris apoi la Universitatea din ABO, se angajează ca preparator la copiii unei familii bogate unde are ocaziunea să cunoască pe marele Becker care îl pune în curent cu lucrările întreprinse de Porthan în domeniul folclorului național. Stimulat de exemplul acestuia, Lönrot se apucă și culege și el povești și cântece populare, familiarizându-se din ce în ce mai mult cu obiceiurile poporului. Ceva mai mult, îndemnat de Becker, pregătește o teză și apoi un studiu intitulat sugestiv „*De Väinämöine priscorum Fennorum numine*“, de pe urma cărora cunoaște un deosebit succes.

În anul 1827, un puternic incendiu distruge universitatea din ABO ca și o mare parte din oraș, și autoritățile se hotărăsc a transfera toate școlile înalte, mai ales UNIVERSITATEA, la Helsinki (Helsingfors) noua capitală a Finlandei după 1809. Profitând de aceste vacanțe, ocazionate de mutarea universității, Lönrot întreprinde în țară cea dintâiu a sa călătorie mai lungă cu care prilej transcrie cântecele populare vechi dela lăutarii și barzii populari. În 1829 și 1831, isbutește să dea publicității cele patru volume de cântece intitulate „Kantele“, după numele instrumentului muzical (numit și citeră) atât de folosit de cântăreții finezi în acompanierea cântecelor lor. Aceste culegeri conțineau de altfel tot felul de cântece populare, ca: poezii epice, lirice, magice, etc. Dela această primă colecție, Lönrot inaugurează un procedeu complet nou pe care îl aplică mai târziu și la KALEVALA. El tipărește numai acele cântece culese din gura poporului. După ce compară între ele mai multe variante ale unui același motiv, le lucra într'o singură poezie în care nu figurau decât versurile cele mai frumoase și pasagiile cele mai caracteristice. Prin această îmbinare, Lönrot încearcă să dea poeziei populare aparența cea mai demnă și mai perfectă precum și prestigiul de care încă nu se bucurase până atunci.

În cursul călătoriei ca și mai târziu, Lönrot poartă costumul țărănesc prezentându-se ca un adevărat țăran care își muncește moșia, numai să capete încrederea barzilor satelor pe care ținea să-i asculte. Mulți dintre aceștia se fereu la început de el refuzându-i uneori a-i cânta acele frumoase și mari „runot“ (cântece vrăjitorești) de frică să nu fie tirăți înaintea tribunalelor eclesistice. Pentru a le învinge totuși îndărătnicia, Lönrot scotea din buzunarul hainei colecțiunile publicate de *Gottlund* și

incepea el însuși să cânte ori să citească din ele. Acest procedeu era destul de edificator pentru ascultători încât îi provoca să recite frumoasele cântece fineze ca să arate că și ei cunoșteau acele „runot-uri“.

Publicarea „Kantele“-lor trece aproape neobservată și Lönrot este nevoit să acopere o bună parte din cheltuelile de tipărire. Câțiva tineri foarte entuziasmați de opera lui Lönrot, se hotărăsc să întemeieze în anul 1831, acea „Societate de literatură finlandeză“ al cărei scop era să încurajeze literatura fineză, să facă din limba poporului finez o limbă de civilizație și să lucreze pentru desvoltarea culturii în popor. Societatea trebuia deasemenea să mai încurajeze și cercetarea cântecelor populare precum și publicarea lor. Lönrot a fost primul secretar al acelei societăți de literatură fineză.

Tot în 1831, Lönrot apucă drumul spre **Carelia**, pe care o știa că e provincia cea mai bogată în cântece populare. Dar holera izbucnise la Helsinki și Lönrot, care era student la medicină, este rechemat de Direcțiunea serviciului sănătății. În toamna aceluiaș an, Lönrot obține gradul de doctor în medicină și chirurgie cu teza, „Medicina vrăjitorilor la finezi“. Anul următor, tânărul medic poate însfârșit să-și vadă țara visurilor sale, Carelia. Această regiune îndepărtată și sălbatecă, unde populația trăește și azi în condițiuni destul de primitive, rămasă ortodoxă și incultă. În Finlanda luterană, învățământul obligatoriu impus și dat de Biserică, săvârșise cel mai mare rău propagării poeziei populare, pe câtă vreme în vastele singurătăți careliene, departe de orice civilizație, vechile cântece se păstrează mai curate și mai bogate, prezentându-se oarecum într-o înflorire superbă. În timpul unei săvârșiri întregi Lönrot cutreieră o bună parte din Carelia, în condițiuni destul de proaste, suferind până și de foame și epidemii. Când sosește însă la Helsinki, unde se mutase, aduce în carnetul său cea mai bogată colecție de cântece populare noi, cea mai bogată din câte s'a putut aduna până atunci.

În anii 1834/35, Lönrot ocupă un post de medic la **Kajaani** în nordul Finlandei. Acolo, noua sa ocupație îi dă posibilitatea să se ocupe cu trierea și prelucrarea materialului adunat încă din vremea studenției. Tot atunci scrie și volumul cu **Poemele lui Väinämöinen** și predă manuscrisul **Societății de literatură** care urma să-l tipărească, dar în urmă găsește prilejul să-i mai adauge, la cele 5000 versuri, încă alte 7.100 versuri intitulându-l „**KALEVALA, vechi cântece din Carelia**“, de când a și devenit cea mai de seamă și mai reprezentativă operă a lui Lönrot, supranumit și el, la rândul-i, **Homer-ul finez**.

CONSTANT RĂUTU

.....

Situația Căminelor Culturale înființate în timpul funcționării Serviciului Social

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, „Astra“, prin circulara Nr. 509, dată din Sibiu, la 6 Martie 1940, lămu-rește situația căminelor culturale, înființate în timpul funcționării Servi-

ciului Social. Reproducem mai jos această circulară, semnată de d. dr. I. Moldovan, președintele Asociației și de d. N. Băilă, secretar.

DOMNULE PREȘEDINTE,

-Comitetul central al Instituțiunii noastre a hotărât în ședința de 3 Februarie a. c. următoarele:

1. Cercurile culturale indiferent de data înființării, ca și căminele culturale înființate în Ardeal și Banat în timpul aplicării Serviciului Social, sunt și rămân părți integrante ale „Astrei“. Ele depind cu întregul lor patrimoniu exclusiv de instituțiunea noastră.

2. Cercurile culturale experimentale, înființate în Ardeal și Banat în urma activității Echipelor Regale studențești ca și Căminele culturale înființate sau afiliate prin Fundația Culturală Regală „Principele Carol“ înainte de aplicarea legii „serviciului Social“ având avizul conform „Astrei“ sau al delegatului sau d-l inspector general școlar S. Teposu, rămân drept instituțiuni ale Fundației, conform telegramei Fundației din 5 Nov. 1939 de cuprinsul următor:

„Căminele culturale din județelt Brașov, Trei Scaune, Ciuc prin suspendarea legii Serviciului Social au trecut de drept și de fapt la Astra Fundația păstrează Căminele experimentale și cele care au cerut afi lierea la Fundație cu avizul Inspectoratului de legătură Teposu“.

Căminele experimentale sunt cele înșirate la art. 9 al Instrucțiunilor noastre, celelalte se vor comunica în scurtă vreme.

3. Unitățile (sătești) ale „Astrei“, iar instituția locală denumirea de Casa Culturală sau Casa națională, denumirea de Cămin Cultural nefiind prevăzută în statutele și regulamentele noastre.

4. Astra în general și unitățile ei în parte nu se vor angaja în nici un fel de colaborare, care să atingă independența noastră, programul de muncă, mersul organizației și funcționării unităților noastre ca și legătura între ele. Aceste unități, fie ele cercuri culturale sau despărțăminte, nu pot primi dispozițiuni dela nici o altă organizație sau instituție.

5. Unitățile noastre, cercuri culturale sau despărțăminte, formează cu toată zestrarea lor patrimoniul Asociațiunii, unitate de care nu are dreptul să dispună, decât Comitetul nostru Central. În consecință nici o unitate nu are dreptul de a hotări afilierei sau federalizării.

6. Activitatea unităților „Astrei“ se desfășoară după programul general al instituției cu toată libertatea inițiativei în cadrele acestui program. Munca se va depune totdeauna în numele „Astrei“. Numai atunci când la realizări programatice participă efectiv și în egală măsură o altă instituție, realizarea se va face în numele ambelor instituțiuni contribuente.

7. Domnii Rezidenți Regali ai Ținuturilor Someș, Mureș și Timiș au invitat pe toți funcționarii administrațiilor locale, să se înscrie ca membri ai „Astrei“, Vă rugăm să binevoiți a intensifica înscrierea de membri și încasarea cotizațiilor.

.....

— Se 'ntâmplă că, deobicei, pe cel mai apropiat de tine îl uiți. E cazul nostru cu foarte buna „Revizistă a Institutului Social Banat-Crișana“, pentru care, la încheierea numărului, înlocuim una din notele noastre.

Și pe bun merit. Căci așa cum se prezintă această revistă azi, ne obligă s'o privim deosebit de atent pentru valoarea documentară a articolelor ei și pentru serioasele probleme, pe cari le desbate.

Semnează în acest număr: Dr. C. Grofșorean, directorul revistei; Ion Stoia Udrea, distinsul nostru istoric; prof. I. Stiniguță, dr. Emil Botiș, prof. N. Tomici și Virgil Bîrou, iar cronici scriu domni: N. Ursu, G. Ciorman și Gr. Floruțiu.

Le transmitem curate jerbe de suflet, reducând, în limita spațiului disponibil, incursiunile noastre critice anunțate, la niște simple note.

— Așa, în primul rând, ne propuse sem a comenta „Opera lirică“ a d-lui Mircea Streinul, apărută la Cernăuți, în anul 1939 și cuprinzând cea mai mare parte a poemelor lui, din anii 1929—1939.

Cu toată încercarea de a ne su-păra pe Mircea Streinul, n'am reușit s'o facem, căci, peste toate greșelile d-sale, rămâne un poet de mâna întâi.

Deaceia, în acest moment, ne ex-primăm deplina prețuire pentru opera pe care a scris-o, — iar sub cu-vântul **operă**, înțelegem literatura frumoasă pe care a realizat-o. Nu-

mai acest Mircea Streinul ne interesează. Pe altul nu-l cunoaștem. Și noi nu vrem să-l cunoaștem.

Așa stând lucrurile, pentru opera lui Mircea Streinul nu avem decât cuvinte bune. **Stejarii** filelor sale, **brumele, stelele, azururile, viorile, pădurea, ploile, lunile mici, ciuțele, cerbii, frunzarele și luceferii**, ne sânt dragi. Cizelarea lui artistică, după cum afirmă și George Drumur, a atins cea mai înaltă cotă a literaturii bucovinene. Neîntrecută, prin urmare. Dar nu de neîntrecut, — precizăm.

Din „Opera lirică“, subliniem „**Divertismentul**“, Cele „**trei fabule**“ și „**Bucolicele**“.

Toate sânt realizări mari. Dar mai ales ultimile două cicluri se impun prin prospețimea lor. Și, oarecum, prin originalitatea lor. Ceva comun cu Topîrceanu, — și, totuși, e Mircea Streinul! O notă ruptă dar din Virgiliu, — și, totuși, Cernăuții.

Prin urmare, Mircea Streinul, rămâne poetul pe care-l știam: adânc și foarte serios inclinat pe zăpada filelor, pe cari le iubește mult.

— **Un alt poet**, despre care am vrut să vorbim, e Ștefan Baciu. Contrar pripitelor acuze ce i se aduc, el este și rămâne una din reprezentativele figuri ale scrisului tânăr.

Desigur, nu totdeauna la înălțimea numelui de care se bucură, dar niciodată căzând în mediocru. E adevărat că în poezia lui se sbat și în

floriri streine, dar ele nu sânt decât rezultatul unei frumoase culturi și, caz rar, lui nu-i copleșesc individualitatea.

Am fi sau inconștienți sau pătimiși, încercând să afirmăm, că-i un simplu imitator. Cele 59 de bucăți ale celui de al șaselea volum de versuri, sânt dovada unui talent real, cu nenumărate posibilități și cu larzi perspective de viitor.

Puțin discursiv — așa cum remarca și Petre Pascu într'o notă, — uneori prea strâns de Carianopol („Psalm de supunere“), alteori prea avântat ca Gyr („Spovedanie“), sau cu prea multe vii, ca Pillat (Horațiu, în „Popas la douăzeci de ani!“), — rămâne, totuși, Ștefan Baciu, în „Haiducii“, „Testament“, „Făcut-au Domnul pre poet“ și altele: limpede, distins și cu un talent pe care noi îl știm prețui.

— Un volum despre care n'a scris decât foarte puțin în paginile acestei reviste, este al d-lui Maliu Bogoe: „Flori și spini“, epigrame.

Bucurându-se de un frumos dar de a ironiza, d. Maliu Bogoe, în al doilea volum al sau, nu se poate menține, peste tot, la același nivel de superioritate epigramistică. Ceeace a făcut în „Picături de venin“, n'a mai reușit să facă și în „Flori și spini“, unde-s cam prea multe „floricelae“, în loc de spini.

Totuși, așa cum este, al doilea volum al d-lui Maliu Bogoe ne întârește încrederea, pe care-o avem, hotărât, în incontestabilul d-sale talent.

— Tot la al doilea volum de epigrame este și Ion I. Mioc, despre care am scris în alte părți, cu alt prilej. Tânărul nostru mănuiitor de săgeți, remarcă, în adevăr, un fru-

mos progres.

Stăpân pe versificație, serios preocupat și rareori frivol sau patinând la suprafață, Ion I. Mioc pare să devină cel mai bun epigramist al Banatului.

Intr'unul din numerele viitoare, vom publica o polemică dintre el și Maliu Bogoe, interesantă prin comparația pe care o putem face.

— Cu ocazia împlinirii a treizeci de ani de activitate literară, d. Volbură Pofană Năsturaș, președintele asociației scriitorilor români din Banat, a apărut, în editura „Astreii Bănățene“, cu un frumos volum de versuri, ce cuprinde, în 325 de pagini, cele mai alese poezii ale d-sale.

Impărțite în unsprezece cicluri, aceste poezii, prin nota lor de cuminenție și gingășie, sunt niște apreciable produse semănătoriste, ce cuprind, în mlădierea ca o creangă de alun a versului, albăstrimea cerului, pământul și satul românesc sub multele lui forme.

Uneori, datorită puternicei imaginații a autorului, poezia ia o alură modernistă calculată, izbitoare deși nu exagerată. Cu un cuvânt: **faré.**

Câteva exemple sunt edificatoare.

Nu uit cucernicia de sate moldovene:
Acolo ies luceferi din aur și poveste;
Iar luna dusă 'n crânguri îmbracă
sânziene,
Și-acolo 'n zori cocoșii-luminii dau
de veste.

(„Te chem“)

Sau:

Vin gândurile mele ca niște

porumbei,

Din pumnul tău semănțe de visuri
să le dai.

(„Visurile“)

**Mușcând argintul frâului în gură,
Adastă roiul înșeuat la scară;
Târziu, galop de cal, pe drum de
[ară,
S'aude răsunând în platra sură.**

(„Iubire“)

— **Constantin Miu-Lerca**, poetul de viguroasă inspirație rustică, și-a pus sub tipar al doilea volum de versuri, intitulat „**Băuțe**“.

Dela „Biblicele“ apărute în 1952, C. Miu-Lerca a urcat continuu piscurile de azur ale poeziei, înscriind un urcuș real și bine apreciat de toți îndrăgitorii de frumos.

Așteptăm cu vădit interes apariția acestui volum, pentru mult cizelatele versuri ale distinsului nostru prieten, promițând o revenire, în cadrul unei recenzii.

p. p. b.

— **D-I Grigore Ion** este o personalitate reprezentativă în lumea intelectualilor din Banat. Spirit larg, o inteligență clarvăzătoare, d-sa sesizează problemele cele mai dificile, rezolvându-le întotdeauna cu concluzii sănătoase. Ultima d-sale carte, vizând „Depopulare și economie în Banat“, desbate problemele locale printr'o prismă cu totul originală, punând în problemele dezbătute — sociale sau economice — pe lângă sinceritatea și documentarea științifică, factorul psihologic, important prin tendința de a-l face culpabil de unele deficiențe de care Banatul a fost acuzat. „Depopulare și economie în Banat“, înscrie în publicistica noastră economică-socială o nouă treaptă, de care forurile noastre responsabile trebuie să ție evidență.

p. s.

— **Intr'o eleganță broșură**, d. Dr. A. E. Peteanu ne prezintă „**Banatul pitoresc**“. Cartea, bine scrisă și cu

minunate clișee, este o frumoasă prezentare a peisagiului bănățean, în special a Carașului pitoresc, cu brazi și cărări ce-și urcă răcoarea tare spre cerul limpede ca un liliac țâșnit în primăvară.

Dar, intrucât această carte poate fi privită și dintr'un alt punct de vedere, rămâne să revenim curând asupra ei.

— **In biblioteca „Astei Bănățene“**, vor apare în lunile ce urmează mai multe cărți. Printre ele: „Literatura bănățeană dela început până la unire“, de Ioan Dimitrie Suciu; „Noua lirică bănățeană“, antologie, alcătuită de Ion B. Mureșianu; „Flori de piatră“, versuri, de Pavel P. Belu, și altele, asupra cărora urmează a decide comitetul de editură și comitetul central al „Astei Bănățene“.

— **Printre manuscrisele tinere**, descifrăm uneori mijiri de viguros talent. E semnul înfloririi unei noi și foarte proaspete generații de scriitori. Dintre ei, notăm, momentan, doar câteva nume: Mihai Godinova, Ion Frumosu, Aurel Cârdu și Isailă Iacob.

— **O altă carte**, despre care va trebui să scriem într'o zi, este a d-lui P. Nemoianu, intitulată „**Amintiri**“ și apărută în editura „Cărții Românești“.

Proza acestui scriitor prezintă o notă aparte și dacă uneori forma e colțuroasă și impură, fondul trădează, totuși, o construcție dură. O notă de masivitate de stejar, cu rezonanță interioară, iată ceea ce se desprinde, în primul rând, din proza d-lui Petre Nemoianu.

Dar asupra acestui volum, vom reveni, mai amply, într'un număr viitor.

p. p. b.

— **Intr'o convorbire cu d-l Ionel Teodoreanu**, a venit vorba și de șezătoarele literare, care în ultima vreme au luat un avânt foarte însemnat. Maestrul se declară complet nemulțumit de felul cum sunt organizate șezătoarele la noi și de felul cum sunt ascultate.

Părerea Domniei Sale, e că șezătoarea literară trebuie să fie, în primul rând, o acțiune serioasă. Scriitorul nu trebuie să se facă nici caraghios și nici nu trebuie să plângă, pentru a place ascultătorilor. Trebuie să-și păstreze demnitatea, adâncind, fusă, prietenia dintre el și cititorul, schimbat în auditor.

Și Domnia Sa, precizează că ar avea intenția să organizeze la București o șezătoare-model, la care să participe — ca lectori: Mihail Sadoveanu — cu sobrietatea și moldovenismul specific; Păstorel Teodoreanu — cu ghioceii râsului și cadența săltăreață a versurilor și Ionel Teodoreanu — cu cocuțe, meri înfloriți și dragoste gingașe...

O astfel de șezătoare o așteptăm cu nerăbdare. Dar se va realiza ea vreodată?...

M. Ș.

*

— **Pagini literare**, dela Turda, alături de „Symposion“, este cea mai bună revistă ardeleană. Conduasă de un grup de tineri de mare talent, această revistă a tras o dără dâncă de-alungul publicisticii ardelene contemporane. Știind ce vor și stăpâni pe condeiu, tinerii scriitori dela Pagini literare se rostesc tăios, dar just.

Colaborează: Grigore Popa, Aurel Marin, V. Beneș, Emil Giurgiuca, Ionel Neamtzu, Vasile I. Rusu, Vintilă Horia, Teodor Murășanu, etc.

Din ultimul număr, ne-au plăcut

mai ales versurile și minunatele note critice ale d-lui Romulus Demetrescu.

— **Convorbiri literare**, revista de glorios trecut literar, a reînviat sub direcția d-lui I. E. Toronțiu, având doi pricepuți redactori, în persoana scriitorilor Teodor Al. Munteanu și Alexandru Ionescu.

Atât prin formă, cât și prin calitate, „Convorbirile literare“ au în trecut revista Fundațiilor Regale. Tinerele talente, grupate în jurul „Convorbirilor“ îi redau nota pierdută.

Pe lângă studii, e la înălțime mai ales recolta de poezii. Deși toate bucățile sunt bune, ținem să remarcăm în mod deosebit poeziile d-lor: C. Ștefăniu, Vasile I. Posteuca, M. Beniuc și Teofil Lianu.

Bucățile publicate de ei nu sunt poezii. Sunt perle. Ca și „Danteasca“ lui Teodor Al. Munteanu.

— **Tinerețea**, dela București, a pășit foarte tăcut în anul VI, condusă de d-nii N. Șterescu și Coriolan N. Chisanu.

Reușind să adune în jurul ei câțiva scriitori tineri de pronunțate posibilități, „Tinerețea“ a încercat să devină o revistă mai serioasă, datorită producțiilor semnate de autori cu nume format. Așa, în ultimul număr, întâlnim pe Ladmiss Andreescu, Virgil Carianopol, Ionel Neamtzu, C. Pârlea, Aurel D. Bugariu, Mircea Șerbănescu, ș. a.

Revista se mai remarcă și prin cronicele variate și bine scrise.

— **Revista scriitoarelor și scriitorilor români**, anul XIV, nr. 1—3, aduce colaborările d-lor: I. D. Pietrari, Teodor Scăriat, Al. T. Stamatiad, Emil Vora, Ion Aurel Manolescu, etc. În afara lor, mai întâlnim un mare număr de „scriitoare“, dintre cari

numai numele Aidei Vrioni ni-i mai cunoscut.

Producțiile autorilor nu sunt, în general, cele mai bune, așa că revista nu se impune, cum ar trebui, prin calitate. Cronicelor, prea fugare, li se pot face multe obiecții. Incolo, revista-i bună...

— O gazetă pe care o remarcăm cu plăcere, este a d-lui Gh. C. Bogdan, „Reșița“. Grupând în jurul ei pe toți tinerii scriitori bănățeni, „Reșița“ pășește înainte cu multă vigoare și curățenie.

În paginile ei am vrea și mai multe păduri și o și mai mare rostopolire de izvoare.

Pentru că numai așa e frumos și așa-i stă bine: să-și urce bărzavele și umbrele codrilor reșițeni în file.

— Ală revistă despre care scriem cu mult drag, este a d-lui Dr. Ion Țicu, proaspătul scriitor... tânăr al Banatului.

Reapărut după o simțită vacanță, „Românul“ ne aduce frământările cărășene și mireazma pădurilor din preajma Oraviței.

Colaborează Grigore Bugarin, Mircea Șerbănescu, Aurel D. Bugariu, Gheorghe Dungan, Leonida Secrețeanu, Emil V. Bugariu și taica doctoru Ion Țicu.

Așa cum e, „Românul“ se prezintă simpatic.

P. P. B.

— „Țară Nouă“, hebdomadaru fondat de d. prof. Victor Jinga în capitala Ardealului, apare corect, îngrijit, aducând săptămână de săptămână, un material select, judecat după principiile critice ale unui re-

dactor de talia d-lui Victor Iancu. În No. cu data de 14 Aprilie a. c., remarcăm colaborările d-lor: I. Didilescu, Traian Marcu, B. Șchiopu și Vasile Munteanu. Este la „Țară Nouă“ o mână de condeie care dau o nouă altitudine spiritului ardelean.

— „Revista istorică“, vol. XXVI, N-le 1—3, Ianuarie—Martie 1940.

Cunoscuta publicație trimestrială a istoricului de proporții europene care este d. prof. Nicolae Iorga, apare în numărul ultim cu un material vădit documentat. La sumar, pe lângă semnătura d-lui profesor, nume cunoscute, întâlnite mai des aici: Tr. Ionescu-Nișcov, N. A. Constantinescu și C. I. Karadja. Dările de seamă, susținute competent de marele nostru istoric; păcat însă de nota agresivă, fără pretenția unei recenzări, la cărțile în care e vorba de d-sa...

Moldavia, an. I, Nr. 6-7. Apare la Bolgrad sub direcția d-lui Ioan Șt. Botez. E o revistă de altitudine, care dovedește încă odată, că laboratorul cultural al provinciei nu e la nivelul scăzut cu care capitala a fost obișnuită să-l califice. Interesante în numărul de față în deosebi materialul d-lor I. Șt. Botez, Har. Mihăilescu, Meniuc, Sargețiu, Gh. Popescu, etc. Urăm confratelui nostru viață lungă, în aceleași condițiuni tehnice și redacționale, în ascensiunea spre care tinde.

P. S.

*

Desenul de pe copertă este executat de cunoscutul pictor antisemit Petrică Lazăr.

† Dr. IOACHIM MILOIA

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ DE LITERATURĂ, ARTĂ ȘI CULTURĂ

A

REGIONALEI BĂNĂȚENE A ASTREI

Redacția și Administrația: Timișoara I, Str. Alba Iulia No. 2 (Palatul Cultural) Et.

Apare lunar sub îngrijirea următorului comitet de redacție:

Președinte:

Dr. AUREL COSMA

vicepreș. al „Astrei Bănățene

Redactor:

Prof. TRAIAN TOPLICEANU

secr. general al „Astrei Bănățene“

Secretar de redacție:

PAVEL P. BELU

M E M B R I :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V. POIANA NASTURĂȘ

Președintele „A'tarului Cărții“

GRIGORE BUGARIN

VICHENTE ARDELEANU

Dr. NICOLAE URȘU

PETRU SFETCA

ABONAMENTE:

Pentru particulari . . . . . 200 L.
Pt. cercuri cult. și școli prim. 150 L.
Pt. despărțăminte și școli sec. 300 L.
Autorități, instituții . . . . . 500 L.
Abonament de sprijin . . . . . 1000 L.
Prețul acestui exemplar, a-
părut pe luna Aprilie 1940,
este de . . . . . 15 Le!

Orice corespondență, cât și revistele
de schimb, se vor trimite pe adresa
redacției. Materialul se primește până
la cel mai târziu 5 al lunii respective,
orice alt manuscris, sosit după aceas-
tă dată, contând pentru numărul care
urmează. Tot ceea ce nu se publică
se distruge.

CUPRINSUL:

Aurel Cosma	Toaca
Ion I. Mîoc	Chemare (versuri)
Dorel Draguescu	Noaptea Invierii
Dorian Grozdan	Renunțare (versuri)
Emil Pocreanu	Valeriu Branișce a fost răpus de boală contractată în închisoare
Pavel P. Belu	Toaca, toaca, nelele... (versuri)
Mihai Godinova	Miru Hulă
C. Miu-Lerca	Volbură (versuri)
Mihai Novac	Mă duc telegarii (versuri)
M. Ar. Dan	Epigrame
Mircea Șerbănescu	Fata pe care o iubesc...
Grigore Bugarin	Inviere nouă (versuri)
Mia Marian	Reverie (versuri)
Volbură Poiană Năstureaș	Adausul clopotelor, De Paști (versuri)
Petre Pascu	Cântecul umbrei (versuri)
Ion B. Mureșianu	La trecutul slovei bănățene —
Const. Jaleș	Inviere (versuri)
Nicolae Ursu	Contribuțiuni muzicale la monografia comunei Măguri (jud. Cluj)
Petru Sfetcă	În fraged luminiș... (versuri)
A. E. Peteanu	Dr. Ioachim Miloia (1897—1940) —

Însăilări critice:

Poeziile lui Reiner Maria Rilke, în traducerea Mariei Bănuș (HEINRICH ERK); O carte bănățeană (MIHAI NOVAC); Poetul Aurel Marin (PETRU SFETCA); Ceva despre „Kalevala“ (CONSTANT RĂUTU); Situația căminelor culturale, înființate în timpul funcționării Serviciului Social; **INSEM-NĂRI:** Cărți, reviste... (PAVEL P. BELU, MIRCEA ȘERBĂNESCU și PETRU SFETCA).